DOMSTOLENS DOM

den 24 september 2002 *

Innehåll

I — Tillämpliga bestämmelser och bakgrund till tvisten I-7939

A Tillämpliga bestämmelser I-7939

B Bakgrund till tvisten I-7941

II — Förfarandet, yrkanden och grunder vid förstainstansrätten samt den överklagade domen I-7949

A Förfarandet vid förstainstansrätten I-7949

B Yrkanden och grunder som framförts vid förstainstansrätten samt den överklagade domen I-7950

III — Överklagandena I-7954

A Upptagande till sakprövning av Falcks överklagande I-7955

Parternas argument I-7955

Domstolens bedömning I-7956

B Begäran om att vissa handlingar som ingivits av ACB och Falck skall avlägsnas från akten I-7959

Parternas argument I-7959

Domstolens bedömning I-7960

C Prövning av överklagandena i sak I-7960

1. Huruvida förstainstansrätten har gjort sig skyldig till ett rättegångsfel som har kränkt klagandenas intressen I-7961

Parternas argument I-7961

Domstolens bedömning I-7962

2. Huruvida kommissionen åsidosatt klagandenas rätt till försvar under det administrativa förfarandet I-7963

Parternas argument I-7963

Domstolens bedömning I-7966

* Rättegångsspråk: italienska.

3. Kvalificering och bedömning av stödåtgärderna i fråga I-7970

a) Påverkan av stödåtgärderna i fråga på handeln mellan medlemsstaterna och på konkurrensen I-7970

Parternas argument I-7970

Domstolens bedömning I-7972

b) Tillämpligt regelverk för stöd till stålindustrin I-7974

Parternas argument I-7974

Domstolens bedömning I-7977

c) Kommissionens skyldigheter i fråga om de uppgifter som krävs för att kunna avgöra huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden I-7980

4. Kommissionens beslut att kräva återbetalning av en del av det stöd som utbetalats till ACB och villkoren för återbetalning I-7981

a) Principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om god tro och principen om lojalt samarbete I-7981

Parternas argument I-7981

Domstolens bedömning I-7981

b) Huruvida kommissionen har vidtagit åtgärder för sent I-7982

Parternas argument I-7982

Domstolens bedömning I-7985

c) Beräkningsgrunderna för de räntesatser som skall tillämpas I-7986

Parternas argument I-7986

Domstolens bedömning I-7990

d) Tillämpningen av en påföljd och åsidosättande av proportionalitetsprincipen I-7994

i) Huruvida ändrade omständigheter har medfört att återbetalningskravet har omvandlats till en påföljd I-7995

Parternas argument I-7995

Domstolens bedömning I-7996

ii) Huruvida avsaknad av en faktisk prövning av huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden har medfört att kravet på återbetalning har omvandlats till en påföljd I-7998

Parternas argument I-7998

Domstolens bedömning I-7998

iii) Huruvida felaktigheter och oklarheter avseende de olika stöden och de belopp som skall återbetalas har medfört att kravet på återbetalning har omvandlats till en påföljd I-7999

iv) Huruvida tillämpningen av en för hög räntesats för återbetalning av stöd har medfört att kravet på återbetalning av stöd har omvandlats till en påföljd I-7999

Parternas argument I-7999

Domstolens bedömning I-8000

IV — Rättegångskostnader I-8000

I de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P,

Falck SpA, Milano (Italien), företrätt av G. Macrì, M. Condinanzi och F. Colussi, avvocati, med delgivningsadress i Luxemburg,

Acciaierie di Bolzano SpA, Bolzano (Italien), företrätt av B. Nascimbene, avvocato, med delgivningsadress i Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 16 december 1999 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (femte avdelningen i utökad sammansättning) i mål T-158/96, Acciaierie di Bolzano mot kommissionen (REG 1999, s. II-3927),

i vilket de andra parterna är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av V. di Bucci och K.-D. Borchardt, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

och

Republiken Italien, företrädd av U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

intervenient i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena P. Jann, F. Macken, N. Colneric och S. von Bahr samt domarna D.A.O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet (referent), M. Wathelet, V. Skouris och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 4 december 2001 av: Falck SpA, företrätt av G. Macrì och M. Condinanzi, Acciaierie di Bolzano SpA, företrätt av B. Nascimbene, Republiken Italien, företrädd av M. Fiorilli, avvocato dello Stato, och kommissionen, företrädd av V. Di Bucci,

och efter att den 21 februari 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Falck SpA (nedan kallat Falck) och Acciaierie di Bolzano SpA (nedan kallat ACB) har i enlighet med artikel 49 i EKSG-stadgan för domstolen överklagat förstainstansrättens dom av den 16 december 1999 i mål T-158/96, Acciaierie di Bolzano mot kommissionen (REG 1999, s. II-3927, nedan kallad den överklagade domen) genom vilken förstainstansrätten ogillade ACB:s talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 96/617/EKSG av den 17 juli 1996 om stöd som den autonoma provinsen Bolzano (Italien) har beviljat firma Acciaierie di Bolzano (EGT L 274, s. 30, nedan kallat det ifrågasatta beslutet).

2 Genom beslut av domstolens ordförande av den 10 maj 2000 förenades målen C-74/00 P och C-75/00 P vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

I — Tillämpliga bestämmelser och bakgrund till tvisten

A *Tillämpliga bestämmelser*

3 Domstolen hänvisar till den redogörelse för de tillämpliga bestämmelserna som lämnats i den överklagade domen enligt följande:

"1 I artikel 4 i EKSG-fördraget anges följande:

'Följande åtgärder är oförenliga med den gemensamma marknaden för kol och stål och skall därför upphävas och förbjudas inom gemenskapen på det sätt som anges i detta fördrag:

...

c) subventioner eller statliga stödåtgärder eller särskilda pålagor som ålagts av staterna oavsett i vilken form det sker.'

2 Artikel 95 första och andra stycket i EKSG-fördraget har följande lydelse:

'I alla i detta fördrag inte förutsedda fall som synes kräva ett beslut eller en rekommendation av kommissionen för att inom ramen för den gemensamma marknaden för kol och stål och i enlighet med artikel 5 förverkliga någon av de i artikel 2—4 närmare angivna målsättningarna för gemenskapen kan detta beslut fattas eller denna rekommendation lämnas med rådets enhälliga samtycke och efter att den rådgivande kommittén hörts.

Beslutet eller rekommendationen skall ange eventuellt ifrågakommande sanktioner som skall bestämmas om på samma sätt.'

3 För att bemöta kraven på en omstrukturering av stålindustrin införde kommissionen med stöd av bestämmelserna i artikel 95 i fördraget i början av 1980-talet ett gemenskapssystem som tillåter statligt stöd till stålindustrin i vissa begränsade fall. Detta system har ändrats vid flera tillfällen för att anpassas efter lågkonjunkturer inom stålindustrin. De beslut som därefter har antagits i detta avseende kallas vanligtvis 'regelverk för stöd till stålindustrin'.

4 Kommissionens beslut nr 257/80/EKSG av den 1 [februari] 1980 om gemenskapsregler för särskilt stöd till stålindustrin (EGT L 29, s. 5) utgör det första regelverket för stöd till stålindustrin. Det var tillämpligt till och med den 31 december 1981. Det ersattes genom kommissionens beslut nr 2320/81/EKSG av den 7 augusti 1981 om gemenskapsregler för stöd till

stålindustrin (EGT L 228, s. 14), vilket ändrades genom kommissionens beslut nr 1018/85/EKSG av den 19 april 1985 (EGT L 110, s. 5, nedan kallat andra regelverket) som var tillämpligt till och med den 31 december 1985.

5 Tredje regelverket för stöd till stålindustrin (kommissionens beslut nr 3484/85/EKSG av den 27 november 1985 om gemenskapsregler för stöd till stålindustrin (EGT L 340, s. 1, nedan kallat tredje regelverket)) var tillämpligt mellan den 1 januari 1986 och den 31 december 1988. Fjärde regelverket för stöd till stålindustrin (kommissionens beslut nr 322/89/EKSG av den 1 februari 1989 om gemenskapsregler för stöd till stålindustrin (EGT L 38, s. 8)) var tillämpligt mellan den 1 januari 1989 och den 31 december 1991.

6 Femte regelverket för stöd till stålindustrin som upprättades genom kommissionens beslut nr 3855/91/EKSG av den 27 november 1991 om gemenskapsregler för stöd till stålindustrin (EGT L 362, s. 57, svensk specialutgåva, område 13, volym 21, s. 189, nedan kallat femte regelverket) var tillämpligt mellan den 1 januari 1992 och den 31 december 1996. Det ersattes genom kommissionens beslut nr 2496/96/EKSG av den 18 december 1996 om gemenskapsregler för statligt stöd till stålindustrin (EGT L 338, s. 42) som utgör sjätte regelverket för stöd till stålindustrin."

B *Bakgrund till tvisten*

4 Följande framgår av de faktiska omständigheter som fastställdes av förstainstansrätten i den överklagade domen och av handlingarna i målet:

"7 Sökanden, Acciaierie di Bolzano (...), är ett företag som tillverkar specialstålprodukter, som upptas i bilaga I till EKSG-fördraget under nummer 4400

och som således omfattas av bestämmelserna i EKSG-fördraget. Till och med den 31 juli 1995 kontrollerades ACB av stålindustrigruppen Falck SpA, ett bolag bildat enligt italiensk rätt (...). Sagda datum såldes sökandebolaget till bolaget Valbruna Srl.

8 Genom skrivelse av den 5 juli 1982 informerade kommissionen den italienska regeringen om att den hade beslutat att godkänna det regionala stödsystem som infördes genom den autonoma provinsen Bolzanos lag nr 25/81 av den 8 september 1981 om finansiella stödåtgärder till förmån för industrisektorn (nedan kallad provinslag nr 25/81). I skrivelsen underströk kommissionen emellertid att den även skulle komma att uttala sig om den sektoriella tillämpningen av den nationella lagen nr 675 av den 12 augusti 1977 om åtgärder för samordning av industripolitik, omstrukturering, omskolning och utveckling inom sektorn (1/a) (nedan kallad lag nr 675), som var tillämplig inom området, och att den följaktligen förbehöll sig rätten att klargöra villkoren för tillämpningen av systemet i provinsen Bolzano mot bakgrund av det beslut den skulle fatta avseende staten som helhet. Kommissionen preciserade dessutom att myndigheterna i Bolzano var skyldiga att fullt ut iaktta regleringen och gemenskapens regelverk avseende beviljande av stöd till förmån för stålindustrin.

..."

5 I september 1982 anmäldes Falcks omstruktureringsplan till kommissionen. Enligt denna plan skulle det göras industriella investeringar på omkring 40 miljarder ITL.

6 I skrivelser av den 3 november 1982 och av den 5 november 1986 anmälde provinsen Bolzano till kommissionen fyra fall i vilka stöd beviljats inom textilsektorn med tillämpning av provinslag nr 25/81 och frågade om det var nödvändigt att anmälda varje enskilt fall i vilket nämnda lag tillämpas till kommissionen. Kommissionen besvarade inte dessa skrivelser.

7 Genom beslut nr 784 av den 14 februari 1983 beviljade provinsen Bolzano ACB ett subventionerat lån och ett kapitaltillskott med stöd av provinslag nr 25/81. Detta beslut omfattade ett lån på 6,5 miljarder ITL och ett kapitaltillskott på 8 miljarder ITL fördelat på tio år.

8 Genom beslut av den 25 maj 1983 godkände kommissionen med tillämpning av andra regelverket till följd av anmälan av Falcks omstruktureringsplan stöd till ett belopp av 2 miljarder ITL i form av ett subventionerat lån på 6 miljarder ITL till ACB för finansiering av en investering på ungefär 23 miljarder ITL.

9 Genom beslut nr 3082 av den 1 juli 1985 beviljade provinsen Bolzano ACB ett nytt lån på 12,941 miljarder ITL med stöd av provinslag nr 25/81. Den 3 december 1985 beviljade den ACB, genom beslut nr 6346, med stöd av samma lag ett kapitaltillskott på 10,234 miljarder ITL.

10 Den 14 december 1987 samt den 2 maj och den 4 juli 1988 beslutade provinsen Bolzano genom beslut nr 7673, 2429 respektive 4158 att, återigen med stöd av nämnda provinslag nr 25/81, bevilja ACB följande:

— ett lån på 13,206 miljarder ITL, varav 6,321 miljarder utbetalades i mars 1988 och 987 miljoner i januari 1989,

— ett kapitaltillskott på 6,919 miljarder ITL, varav enligt det ifrågasatta beslutet endast 3,750 miljarder har utbetalats, och

— ett lån och ett kapitaltillskott som enligt nämnda beslut uppgår till 987 och 650 miljoner ITL.

11 Den 26 juli 1988 begärde kommissionen upplysningar från de italienska myndigheterna om ett lån som ACB hade beviljats i december 1987 till ett belopp av 6 miljarder ITL. Genom skrivelse av den 22 mars 1989 upplyste kommissionen nämnda myndigheter om sitt beslut att inleda det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i tredje regelverket och beredde dem tillfälle att yttra sig.

12 Den 25 juli 1990 antog kommissionen avseende det stöd som detta lån innebär, beslut 91/176/EKSG om stöd som provinsen Bolzano har beviljat stålverket i Bolzano (EGT L 86, 1991, s. 28). I artikel 1 i detta beslut föreskrivs följande:

"Det räntebidrag som beviljats för ett lån som provinsen Bolzano, Italien, beviljade företaget Acciaierie di Bolzano i december 1987 med stöd av provinslag nr 25 av den 8 september 1981 utgör rättsstridigt statligt stöd eftersom det beviljats utan att tillstånd från kommissionen inhämtats. Det är dessutom oförenligt med den gemensamma marknaden i den mening som avses i beslut nr 3484/85/EKSG [tredje regelverket]."

13 I detta beslut krävde kommissionen emellertid inte att redan utbetalade belopp skulle återbetalas, utan förelade endast myndigheterna i Bolzano att upphöra att subventionera det omtvistade lånets annuiteter tills detta hade löpt ut. De italienska myndigheterna gjorde gällande att detta lån hade tillåtits genom kommissionens beslut av den 25 maj 1983, och kommissionen medgav att den genom detta beslut med stöd av andra regelverket godkänt ett stöd på 2 miljarder ITL i form av ett subventionerat lån till ACB. Detta stöd, som hade godkänts

enligt andra regelverket, borde emellertid ovillkorligen ha utbetalats före den 31 december 1985 och eftersom lånet hade utbetalats efter detta datum gällde inte detta tillstånd längre. Kommissionen ansåg att den var tvungen att hänvisa till det regelverk som var i kraft vid tidpunkten för utbetalningen av stödet, nämligen tredje regelverket, och drog slutsatsen att det inte längre var möjligt att tillåta stödet i fråga enligt detta regelverk, vilket således var oförenligt med den gemensamma marknaden för kol och stål (nedan kallad den gemensamma marknaden). Dessutom angav kommissionen att det i dess beslut av den 5 juli 1982 om tillämpning av det regionala stödsystem som infördes genom provinslag nr 25/81 tydligt angavs att det var nödvändigt att anmäla stödåtgärder till förmån för stålindustrin. Kommissionen ansåg emellertid att den omständigheten att det omtvistade stödet inledningsvis var förenligt med den gemensamma marknaden och att det blev oförenligt endast på grund av att det beviljats för sent till följd av behörighetsfördelningen mellan de nationella myndigheterna och provinsen Bolzano rättfärdigade att det redan mottagna stödet inte återkrävdes.

14 Till följd av ett formellt klagomål begärde kommissionen den 21 december 1994 att de italienska myndigheterna skulle lämna upplysningar avseende de offentliga stödåtgärder som ACB hade beviljats. Den italienska regeringen svarade genom skrivelser av den 6 april och den 2 maj 1995.

15 Genom skrivelse av den 1 augusti 1995 upplyste kommissionen de italienska myndigheterna om sitt beslut att inleda det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket avseende de stöd som anges i samtliga de beslut från provinsen Bolzano som nämns i punkterna 7, 9 och 10 i förevarande dom, och beredde dem tillfälle att yttra sig. Beslutet offentliggjordes den 22 december 1995 i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (EGT C 344, s. 8) och övriga medlemsstater samt övriga berörda bereddes tillfälle att yttra sig.

16 Genom skrivelse av den 18 januari 1996 begärde ACB i sin egenskap av berört företag att det skulle konsulteras och höras inom ramen för det förfarande som

inletts. Eftersom denna skrivelse inte besvarades, sände sökanden en andra skrivelse till kommissionen, daterad den 28 mars 1996, i vilken den frågade hur förfarandet utvecklade sig och, närmare bestämt, om kommissionen ansåg sig behöva höra ACB eller inhämta upplysningar från detta bolag.

17 Stålproducentföreningar inlämnade sina synpunkter till kommissionen, som översände dem till de italienska myndigheterna via postförsändelse den 20 februari 1996. Genom skrivelse av den 27 mars 1996 inkom de italienska myndigheterna med yttranden till kommissionen. Den 17 juli 1996 antog kommissionen det ifrågasatta beslutet.

18 I del I tredje stycket i skälen i det ifrågasatta beslutet finns en förteckning över offentligt stöd som beviljats ACB av provinsen Bolzano med stöd av provinslag nr 25/81 under perioden 1982—1990. Kommissionen uppgav under förfarandet vid förstainstansrätten att det stöd som provinsen Bolzano beviljade med stöd av beslut nr 784 av den 14 februari 1983 var 6,5 miljarder ITL och inte 5,6 miljarder ITL, som felaktigt angetts i det ifrågasatta beslutet. Under alla omständigheter påpekade kommissionen i del IV andra stycket i skälen i nämnda beslut att denna stödåtgärd redan var föremål för beslut 91/176 och att det således inte berördes av det ifrågasatta beslutet. I del I i skälen i detta beslut påpekades att stödet beviljats dels i form av tioåriga lån med en ränta på 3 procent, vilket är cirka 9 procentenheter lägre än den normala marknadsräntan i Italien då lånen beviljades, till ett belopp av sammanlagt 25,849 miljarder ITL (12,025 miljoner ecu), dels i form av ej återbetalningspliktiga kapitaltillskott på sammanlagt 22,634 miljarder ITL (10,5 miljoner ecu).

19 Kommissionen ansåg att även om det stöd som beviljats före den 1 januari 1986 undersöktes mot bakgrund av bestämmelserna i andra regelverket, skulle det inte

kunna anses vara förenligt med den gemensamma marknaden. Kommissionen erinrade i det avseendet om att det i artikel 2.1 i regelverket föreskrevs att stöd till stålindustrin endast kunde anses vara förenligt med den gemensamma marknaden under den förutsättningen att det företag som uppbar stödet höll på att genomföra en omstruktureringsplan som kunde återställa dess konkurrenskraft och göra det finansiellt bärkraftigt och utan behov av stöd under normala marknadsvillkor, samt att detta program medförde en generell minskning av företagets kapacitet. I förevarande fall ansåg kommissionen att inte någon av de båda förutsättningarna var uppfylld.

20 Kommissionen erinrade även om att det i femte regelverket, som var tillämpligt då det ifrågasatta beslutet antogs, uttryckligen angavs en förteckning över de möjliga undantagen till artikel 4 c i fördraget, nämligen stöd för att täcka kostnader för forsknings- och utvecklingsprojekt, stöd till miljöskyddsåtgärder och stöd till nedläggning. Kommissionen drog slutsatsen att dessa undantag i förevarande mål inte var tillämpliga på någon av de undersökta åtgärderna.

21 Kommissionen beaktade emellertid, för vissa offentliga stödåtgärder som beviljats före den 1 januari 1986, omständigheter som hade kunnat föranleda de italienska myndigheterna att missta sig avseende de regler som dessa vid den aktuella tiden skulle iaktta. Kommissionen åsyftade särskilt den omständigheten att den inte hade besvarat skrivelserna från provinsen Bolzano, genom vilka de första fyra fallen av tillämpning av provinslag nr 25/81 anmäldes och eventuella missförstånd avseende ansvarsfördelningen mellan de nationella myndigheterna och provinsmyndigheterna i fråga om anmälningar av stöd till stålindustrin. Kommissionen krävde inte heller att det stöd som beviljats före den 1 januari 1986 skulle återbetalas.

22 I det ifrågasatta beslutet föreskrivs följande:

"*Artikel 1*

De stödåtgärder som kommit firma Acciaierie di Bolzano till del genom provinslag nr 25/81 är lagstridiga på grund av att de inte anmälts innan de beviljades. Dessa åtgärder är oförenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 4 c i EKSG-fördraget.

Artikel 2

Italien skall, enligt de bestämmelser i italiensk lagstiftning som är tillämpliga på återkrävande av statliga medel, återkräva det stöd som från och med den 1 januari 1986 beviljats Acciaierie di Bolzano enligt provinslag nr 25/81 genom beslut nr 7673 av den 14 december 1987, beslut nr 2429 av den 2 maj 1988 och beslut nr 4158 av den 4 juli 1988. För att undanröja verkningarna av detta stöd skall till stödbeloppen läggas ränta för tiden från och med utbetalningen till och med återbetalningen av stödet. Den räntesats som skall tillämpas är den som kommissionen använde vid beräkning av nettobidragsekvivalenter för regionalt stöd under den aktuella perioden.

..."

II — Förfarandet, yrkanden och grunder vid förstainstansrätten samt den överklagade domen

A *Förfarandet vid förstainstansrätten*

23 Under dessa omständigheter begärde ACB, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 12 oktober 1996, ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet. Genom beslut meddelat den 11 juli 1997 av ordföranden för fjärde avdelningen i utökad sammansättning fick Falck och Republiken Italien tillstånd att intervenera till stöd för sökandens yrkanden.

24 Efter det att referenten avgivit sin rapport beslutade förstainstansrätten att vidta åtgärder för processledning och uppmanade vissa parter att skriftligen besvara frågor och inge handlingar. Den begärde närmare bestämt att kommissionen skulle inge en kopia av den skrivelse av den 27 mars 1996 som hade översänts av de italienska myndigheterna till kommissionen som svar på dess beslut att inleda förfarandet.

25 Kommissionen svarade förstainstansrätten att denna skrivelse härrörde från de italienska myndigheterna och att den innehöll känsliga upplysningar om stödmottagaren. Den ansåg att nämnda skrivelse borde inges av den italienska regeringen, eller åtminstone med dennas medgivande, och angav att den hade bett om dennas samtycke. Kommissionen tillade att en av bilagorna till denna skrivelse var en intern promemoria som hade upprättats av rättstjänsten. Den påpekade att den höll på att utreda på vilket sätt denna anteckning hade spridits. Kommissionen gjorde dessutom gällande att den i princip motsätter sig att interna handlingar inges av tredje man när de inte har erhållits enligt gällande regler.

26 Förstainstansrätten begärde då att kommissionen vid förhandlingen skulle inge skrivelsen av den 27 mars 1996 i fullständig version eller i en icke-konfidentiell version, beroende på de italienska myndigheternas inställning. Förstainstansrätten befriade emellertid kommissionen från kravet att inge bilagan med rättstjänstens promemoria.

27 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen den 25 mars 1999.

28 I början av förhandlingen inlämnade kommissionen skrivelsen av den 27 mars 1996 och dess bilagor, med undantag av bilaga 3, som innehöll promemorian från dess rättstjänst. Med hänsyn till den inlämnade handlingens omfattning, delades till att börja med endast nämnda skrivelse och bilaga I till denna ut, medan övriga delar av dokumentet hölls tillgängliga vid förstainstansrättens kansli. Efter det att parterna utvecklat sin talan, gjordes ett 20 minuters uppehåll i förhandlingen. Därefter delades tabell A i bilaga 5 ut och förhandlingen fortsatte. Efter ett nytt uppehåll i förhandlingen på en timme, utdelades tabellerna B, C och D till bilaga 5, samt bilagorna 6 och 7. Förhandlingen fortsatte, varefter ordföranden för femte avdelningen i utökad sammansättning förklarade att det muntliga förfarandet var avslutat.

B *Yrkanden och grunder som framförts vid förstainstansrätten samt den överklagade domen*

29 ACB yrkade att det ifrågasatta beslutet skulle ogiltigförklaras och, i andra hand, att förstainstansrätten skulle fastställa att skyldigheten att återbetala de stöd som beviljats efter den 1 januari 1986 var en nullitet. Kommissionen yrkade att överklagandet skulle ogillas. ACB framförde sex grunder till stöd för sina yrkanden.

30 Enligt den första grunden hade rätten till försvar åsidosatts. ACB gjorde gällande att kommissionen, trots ACB:s skrivelser av den 18 januari och den 28 mars 1996, genom vilka detta bolag begärt att få delta i förfarandet, inte fått denna möjlighet av kommissionen och särskilt inte fått tillgång till handlingarna i målet.

31 Förstainstansrätten ansåg att talan inte kunde bifallas på denna grund och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 42—47 i den överklagade domen, av vilken det framgår att ACB:s rättigheter inte åsidosatts.

32 Den andra ogiltighetsgrunden som åberopats av ACB är felaktig rättstillämpning på grund av att gemenskapsregler hade tillämpats retroaktivt. ACB gjorde i detta avseende gällande att det föreföll som om det ifrågasatta beslutet, trots att det var otydligt, hade antagits med tillämpning av det regelverk för stöd till stålindustrin som var i kraft när beslutet antogs, medan det tillämpliga regelverket borde vara det som var i kraft när beslutet att bevilja stödet fattades eller åtminstone det som var i kraft när stödet faktiskt utbetalades. ACB gjorde i detta avseende gällande att det ifrågasatta beslutet varken överensstämde med beslut 91/176, som hade antagits med stöd av det regelverk som var i kraft när stödet beviljades, eller med kommissionens administrativa praxis, enligt vilken det regelverk skall tillämpas som är i kraft när det statliga stödet beviljas. ACB ansåg att principen om skydd för berättigade förväntningar och rättssäkerhetsprincipen således hade åsidosatts. Dessutom bestred ACB att kommissionen hade haft grund att återkräva stödet i fråga flera år efter det att det hade beviljats.

33 Förstainstansrätten ansåg att talan inte kunde bifallas på denna grund och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 59—69 i den överklagade domen, som grundar sig på övervägandet att eftersom stödet i fråga inte hade anmälts, kunde endast det regelverk som var i kraft vid den tidpunkt då kommissionen meddelade sitt beslut tillämpas, utan att rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar åsidosattes genom denna tolkning. Inte heller förelåg det någon preskriptionsfrist i förevarande fall.

34 Genom sin tredje ogiltighetsgrund anklagade ACB med beaktande av omständigheterna kommissionen för att ha åsidosatt principen om lojalt samarbete, principen om skydd för berättigade förväntningar och proportionalitetsprincipen. ACB gjorde gällande att kommissionens förhållningssätt motiverade att den, liksom de italienska myndigheterna, trodde att det inte var nödvändigt att anmäla stöden i fråga. ACB tillade att kommissionen hade vidtagit åtgärder för sent med beaktande av dels de tidpunkter då nämnda stöd hade beviljats, dels den omständigheten att beslut 91/176 fattats trots att allt stöd redan hade utbetalats. Enligt ACB utgjorde begäran om återbetalning av stödet jämte ränta, som gjorts så länge efter det att stödet utbetalats, en påföljd som inte endast avsåg att återställa jämvikten i företagens konkurrenskraft.

35 Förstainstansrätten ansåg att talan inte kunde bifallas på denna grund och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 83—98 i den överklagade domen. Av dessa punkter följer att eftersom stöden i fråga inte hade anmälts och ACB varken visat att det förelåg särskilda omständigheter eller styrkt att bolaget förfarit aktsamt och inte heller visat att principen om lojalt samarbete och godtrosprincipen åsidosatts, innebar inte återkravet av stödet jämte ränta att de principer som åberopats av ACB åsidosattes och inte heller att det utgjorde en påföljd.

36 För det fjärde ifrågasatte ACB den bedömning som kommission gjort avseende frågan huruvida de omtvistade stöden var förenliga med den gemensamma marknaden. Till att börja med gjorde ACB gällande att kommissionen hade gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte kontrollera om dessa stöd påverkade handeln mellan medlemsstaterna. ACB gjorde därefter gällande att stöden endast utgjorde en delvis kompensation för stöd som beviljats offentliga stålföretag. Slutligen ansåg ACB att kommissionen hade gjort en oriktig bedömning genom att inte fastställa att det stöd som den beviljats var förenligt med den gemensamma marknaden eftersom den ansåg att stödet syftade till att öka energibesparingarna och förbättra miljöskyddet och säkerheten, arbetsvillkoren och företagens konkurrenskraft.

37 Falck inlämnade en rapport som hade upprättats av företaget Arthur Andersen, vilken syftade till att visa att de genomförda investeringarna i stor utsträckning var förenliga med regelverken för stöd. Falck gjorde dessutom gällande att kommissionen på nytt hade uttalat sig om stöd som redan omfattas av beslut 91/176. Enligt Falck var det fråga om stöd som kommissionen hade hänfört till Bolzanoprovinsens beslut nr 7673 av den 14 december 1987 (lån på 6,321 miljarder ITL) och nr 4158 av den 4 juli 1988 (lån på 987 miljoner ITL). Sistnämnda lån omfattades egentligen av beslut nr 7673 av den 14 december 1987. Falck gjorde dessutom gällande att kommissionen hade gjort sig skyldig till fel avseende storleken av det stöd som utbetalats enligt beslut nr 2429 av den 2 maj 1988 och nr 4158 av den 4 juli 1988.

38 Förstainstansrätten ansåg att talan inte kunde bifallas på dessa grunder och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 111—141 i den överklagade domen. Av denna följer att det för att omfattas av tillämpningsområdet för artikel 4 c i fördraget inte krävs att stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna och att det är med rätta som kommissionen mot bakgrund av de uppgifter som den har haft tillgång till har dragit slutsatsen att stödet i fråga inte var förenligt med bestämmelserna i femte regelverket och fastställt vilket stöd som skulle återbetalas.

39 För det femte åberopade ACB att det skett en felaktig rättstillämpning vid fastställandet av den räntesats som skulle tillämpas för återbetalningen av stödet. ACB gjorde gällande att det i det ifrågasatta beslutet hade fastställts en räntesats som var obestämbar och saknade rättslig grund eftersom förstainstansrätten hade valt den räntesats som hade använts av kommissionen för att beräkna nettobidragsekvivalenter för regionalt stöd under perioden i fråga. Enligt ACB borde räntesatsen ha fastställts enligt den nationella rättsordningen eller ha utgjorts av marknadsräntan på den marknad som den finansierades på, nämligen den tyska marknaden, på vilken bolaget var mycket aktivt.

40 Förstainstansrätten ansåg att talan inte kunde bifallas på denna grund och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 148—161 i den överklagade domen, enligt vilken det är med rätta som kommissionen har tillämpat den

räntesats som nämns i det ifrågasatta beslutet, vilken fastställdes med utgångspunkt i nationella uppgifter, och inte den tyska räntesatsen, eftersom ACB inte på något sätt under det administrativa förfarandet hade verkat för att den senare räntesatsen skulle användas.

41 I sjätte och sista hand gjorde ACB gällande att det ifrågasatta beslutet var bristfälligt motiverat. ACB ansåg att kommissionen varken hade motiverat varför den ansåg att stöd som beviljats efter den 31 december 1985 skulle behandlas annorlunda än stöd som beviljats före denna tidpunkt eller varför den tillämpat den räntesats som anges i nämnda beslut. I synnerhet hade inte förklarats på vilket sätt räntesatsen var proportionell i förhållande till de fördelar som det gjorts gällande att ACB fått.

42 Förstainstansrätten ansåg inte heller att talan kunde bifallas på denna grund och motiverade detta på sätt som anges i punkterna 167—175 i den överklagade domen, enligt vilken beslutet med beaktande av det administrativa förfarandet och innehållet i det ifrågasatta beslutet var tillräckligt motiverat.

III — Överklagandena

43 Klagandena har i sina överklaganden begärt att utskriften från förhandlingen vid förstainstansrätten skall framläggas under förhandlingen vid domstolen och har yrkat att den överklagade domen skall upphävas och att det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras samt att kommissionen skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de vid förstainstansrätten. I andra hand har de begärt att domstolen skall upphäva den överklagade domen, att målet skall återförvisas till förstainstansrätten och att varje åtgärd som detta kan föranleda eller varje annan åtgärd som domstolen finner lämplig skall vidtas, även om det skulle innefatta åtgärder för bevisupptagning.

44 Republiken Italien har yrkat att överklagandena skall bifallas, att den överklagade domen skall upphävas i sin helhet och att de yrkanden som den italienska regeringen gjort gällande i första instans skall bifallas samt att kommissionen skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. I andra hand har den yrkat att domstolen skall bifalla klagandenas andrahandsyrkanden.

45 Kommissionen har yrkat att tre handlingar som inlämnats av klagandena skall avlägsnas från akten, att överklagandena skall ogillas och att klagandena skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

A *Upptagande till sakprövning av Falcks överklagande*

Parternas argument

46 Kommissionen har erinrat om att enligt artikel 49 andra stycket i EKSG-stadgan för domstolen får andra intervenienter än medlemsstaterna och gemenskapens institutioner endast överklaga ett avgörande av förstainstansrätten om det påverkar dem direkt.

47 Kommissionen har även erinrat om att genom beslut meddelat den 11 juli 1997 av ordföranden på fjärde avdelningen i utökad sammansättning har Falck visserligen tillåtits att intervenera vid förstainstansrätten med stöd av artikel 34 första stycket i nämnda stadga med motiveringen att Falck hade ett intresse av utgången av tvisten eftersom ACB eller Valbruna Srl skulle kunna väcka en regresstalan mot detta bolag, enligt garantier som det gett till Valbruna Srl vid försäljningen av ACB, vilken skulle kunna avse de stödbelopp som skulle

återbetalas med tillämpning av det ifrågasatta beslutet. Detta innebär emellertid enligt kommissionen inte att Falck påverkas direkt av den överklagade domen i den mening som avses i artikel 49 andra stycket i EKSG-stadgan för domstolen. Kommissionen har gjort gällande att det endast är om en regresstalan faktiskt har väckts av ACB eller Valbruna Srl som den överklagade domen kan påverka Falck. Dessutom har den överklagade domen till enda följd att det tidigare rättsläget bekräftades och den skulle således inte i sig påverka Falck. Detta bolag har inte heller något självständigt intresse i förhållande till ACB:s intresse.

48 Kommissionen har gjort gällande ytterligare ett skäl till att Falcks överklagande inte kan tas upp till sakprövning. Den har erinrat om att inga andra, förutom i undantagsfall som inte är relevanta i förevarande mål, än de som tillverkar stålprodukter är behöriga att väcka en talan enligt artikel 33 i EKSG-fördraget. Eftersom Falck inte längre är ett stålföretag, har det inte längre behörighet att överklaga en dom genom vilken en talan om ogiltigförklaring ogillas, till stöd för vilken det endast har intervenerat.

49 Falck har gjort gällande att förstainstansrätten, genom att tillåta att detta bolag intervenerade i första instans, har tillerkänt det ett konkret och aktuellt intresse av tvistens utgång och att det således är direkt berört i den mening som avses i artikel 49 andra stycket i EKSG-stadgan för domstolen, vilket gör det möjligt för det att överklaga.

Domstolens bedömning

50 Först skall kommissionens argument undersökas, enligt vilket Falck för att få överklaga förstainstansrättens dom skall uppfylla det villkor som är tillämpligt på företag för att de skall kunna väcka talan enligt artikel 33 andra stycket i fördraget, nämligen att det fortfarande har egenskapen av företag i den mening som avses i artikel 80 i EKSG-fördraget, vilket i förevarande mål innebär att det fortfarande bedriver produktionsverksamhet inom kol- och stålsektorn inom gemenskapens territorium.

51 I artikel 33 i fördraget avses talan om ogiltigförklaring mot kommissionens beslut och rekommendationer. I andra stycket i denna bestämmelse ges företag i den mening som avses i artikel 80 i fördraget rätt att föra talan mot individuella beslut och rekommendationer som är riktade till dem, eller mot allmänna beslut och rekommendationer, som de anser innebär maktmissbruk i förhållande till dem. I artikel 34 första stycket i EKSG-stadgan för domstolen föreskrivs att fysiska eller juridiska personer som har ett berättigat intresse av utgången av den tvist som underställts domstolen får intervenera i tvisten.

52 I artikel 34 första stycket i EKSG-stadgan för domstolen avses således en vidare personkategori än den som avses i artikel 33 andra stycket i fördraget, och personer som inte får väcka talan mot ett beslut eller en rekommendation från kommissionen får i förekommande fall intervenera i en sådan tvist.

53 I artikel 49 andra stycket i nämnda stadga föreskrivs att varje part som helt eller delvis inte har vunnit bifall till sin talan har rätt att överklaga. Det anges emellertid att andra intervenienter än medlemsstaterna och gemenskapens institutioner endast får överklaga om förstainstansrättens beslut påverkar dem direkt.

54 En fysisk eller juridisk person som har fått tillstånd att intervenera i en tvist i första instans med stöd av artikel 34 första stycket i EKSG-stadgan för domstolen behöver således inte visa att den är ett företag i den mening som avses i artikel 80 i fördraget, vilket i förekommande fall med stöd av artikel 33 andra stycket i fördraget kan överklaga ett avgörande av förstainstansrätten i detta mål, och det är följaktligen felaktigt av kommissionen att hävda att Falcks överklagande inte kan tas upp till sakprövning av det skälet att detta bolag inte längre bedriver produktionsverksamhet inom stålsektorn.

55 I artikel 49 andra stycket i EKSG-stadgan för domstolen krävs emellertid att andra intervenienter i första instans än medlemsstaterna och gemenskapens institutioner påverkas direkt av förstainstansrättens avgörande för att de skall kunna överklaga det. Skillnaden mellan ordalydelsen av denna bestämmelse och den i artikel 34 första stycket i nämnda stadga avseende fysiska och juridiska personers intervention är att det inte är tillräckligt att uppfylla det sistnämnda kravet och att ha fått tillstånd att intervenera i tvisten i första instans för att kunna överklaga.

56 Domstolen skall därefter undersöka om den överklagade domen påverkar Falck direkt.

57 Som ordföranden för förstainstansrättens fjärde avdelning i utökad sammansättning fastställt i beslutet av den 11 juli 1997, genom vilket Falck tilläts att intervenera i första instans och som förstainstansrätten erinrat om i punkt 34 i den överklagade domen, skulle, med beaktande av de garantier som Falck gav Valbruna Srl och ACB då ACB överläts, "[f]ör det fall talan inte skulle bifallas och de stödbelopp som utbetalats till sökanden således skulle återkrävas i enlighet med kommissionens beslut, stålverken Valbruna Srl eller sökanden i kraft av [ett avtal om överlåtelse av sökandens aktiekapital som ingåtts mellan Falck SpA och stålverken Valbruna Asr] ha rätt att väcka återgångstalan mot Falck SpA...".

58 I förevarande läge är det således möjligt att Falck blir återbetalningsansvarigt för samtliga belopp som avses i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet, och detta bolag skall åtminstone, så länge målet inte har avgjorts slutligt, vidta åtgärder för att i förekommande fall kunna finansiera motsvarande kostnader. Detta läge har

upprätthållits i den överklagade domen, genom vilken ACB:s och Falcks yrkanden ogillas, medan dessa krav skulle ha bortfallit om målet fått motsatt utgång. Falck påverkas således direkt av den överklagade domen och får överklaga den.

B *Begäran om att vissa handlingar som ingivits av ACB och Falck skall avlägsnas från akten*

Parternas argument

59 Kommissionen har begärt att tre handlingar som har ingivits av ACB och Falck som bilagor till överklagandena (handlingarna B6, B3 och B5) skall avlägsnas från akten. Det är fråga om promemorian från kommissionens rättstjänst (som har bilagts skrivelsen från de italienska myndigheterna av den 27 mars 1996), som förstainstansrätten slutligen gett kommissionen tillstånd att inte inlämna, och två promemorior utan sidhuvud som ACB och Falck tillskriver kommissionen, men vars beskaffenhet och ursprung kommissionen förklarat att den inte kan kontrollera. Kommissionen har gjort gällande att dessa tre promemorior ingavs i första instans som bilagor till Falcks svar på förstainstansrättens frågor och att dessa dokument — under förutsättningen att dessa promemorior utan sidhuvud faktiskt härrör från kommissionen — är interna handlingar som inte får spridas utanför institutionen. Kommissionen har åberopat att den har ett intresse av att hemlighålla sina överläggningar och har understrukit att det råder tvekan om vilken karaktär två av dessa tre handlingar har och om huruvida de erhållits enligt gällande bestämmelser, och har därför begärt att handlingarna och citaten ur dessa i överklagandena skall avlägsnas från akten.

Domstolens bedömning

60 De handlingar som kommissionen har begärt skall avlägsnas från akten ingavs av ACB i första instans som bilagor till dess svar på förstainstansrättens skriftliga frågor. Även om kommissionen själv tvekat inför att på ACB:s begäran inge skrivelsen från de italienska myndigheterna av den 27 mars 1996, som hade en av dessa handlingar som bilaga — promemorian från kommissionens rättstjänst — och den angett att den skulle utföra kontroller för att få reda på vilket sätt denna handling hade kommit de italienska myndigheterna till handa, framgår det inte av handlingarna i målet att den begärde att de tre omtvistade handlingarna skulle skiljas från akten i målet vid förstainstansrätten efter det att de hade ingetts av ACB.

61 Dessa handlingar utgör således en del av förstainstansens akt, som översändes till domstolen med tillämpning av artikel 111.2 i domstolens rättegångsregler, och kommissionen kan inte begära att handlingarna skall avlägsnas från akten på grund av att de har ingetts på nytt och har åberopats inom ramen för överklagandena. En sådan begäran kan inte bifallas.

C *Prövning av överklagandena i sak*

62 ACB och Falck har anklagat förstainstansrätten för att ha begått ett rättegångsfel som har skadat deras intressen. De har även gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning och oriktig bedömning när den fastställde att ACB:s rätt till försvar hade iakttagits under det administrativa förfarandet och att motiveringen i den överklagade domen är motstridig i detta avseende. Vad beträffar kvalificeringen och bedömningen av åtgärderna i fråga, har ACB och Falck gjort gällande att förstainstansrätten även har gjort sig skyldig

till flera fall av felaktig rättstillämpning och att nämnda dom är otillräckligt motiverad. De har gjort samma slags invändningar avseende förstainstansrättens prövning av den del av det ifrågasatta beslutet där det föreskrivs om återbetalning av vissa av de stödbelopp som utbetalats till ACB och om villkoren för denna återbetalning.

1. Huruvida förstainstansrätten har gjort sig skyldig till ett rättegångsfel som har kränkt klagandenas intressen

Parternas argument

63 ACB och Falck har gjort gällande att den kontradiktoriska principen har åsidosatts och har hänvisat till omständigheterna då skrivelsen från de italienska myndigheterna av den 27 mars 1996 och dess bilagor ingavs vid förhandlingen. De har gjort gällande, vilket framgår av förhandlingsprotokollet, att deras ombud varken hunnit undersöka dessa handlingar, som enligt dem innehåller många och omfattande bilagor, eller hunnit samråda med ACB och Falck beträffande dessa. Möjligheten att undersöka nämnda handlingar på domstolens kansli på förhandlingsdagen är inte av sådan karaktär att kravet på en rätt till försvar är uppfyllda. Förstainstansrätten ansåg emellertid inte att det var nödvändigt att efter förhandlingen återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 62 i dess rättegångsregler.

64 Klagandena har vidare gjort gällande att det i den överklagade domen inte nämns någonting om de omständigheter under vilka nämnda skrivelse inlämnades och de anser att förhandlingsprotokollets kortfattade karaktär gör att denna brist inte kan anses kompenseras av detta protokoll. Av detta skäl har de begärt att hela utskriften från förhandlingen skall framläggas vid förhandlingen vid domstolen.

65 Kommissionen anser att denna grund är konstlad. Enligt kommissionen känner sökandena med stor säkerhet till samtliga handlingar i fråga, vilka sannolikt har översänts till dem av de italienska myndigheterna, vilket framgår av den omständigheten att promemorian från dess rättstjänst som är bilagd skrivelsen av den 27 mars 1996 har inlämnats av ACB före förhandlingen.

66 Kommissionen har tillagt att sökandena under alla omständigheter inte, vare sig under eller efter förhandlingen, gjort gällande att deras rätt till försvar hade åsidosatts, detta trots att de hade kunnat begära att det muntliga förfarandet skulle återupptas. Under alla omständigheter anser kommissionen att det är nödvändigt att de visar att ingivandet av nämnda handlingar har haft avgörande betydelse för tvistens lösning och att de inte har kunnat göra gällande relevanta omständigheter innan det muntliga förfarandet vid förstainstansrätten avslutades.

Domstolens bedömning

67 Enligt artikel 51 i EKSG-stadgan för domstolen kan ett överklagande grundas på rättegångsfel vid förstainstansrätten som kränker den överklagandes intressen.

68 I förevarande mål har klagandena gjort gällande att rätten till försvar och principen om ett kontradiktoriskt förfarande har åsidosatts med hänsyn till att omfattande handlingar ingivits för sent, vid förhandlingen, och med hänsyn till de omständigheter under vilka dessa har kunnat undersökas av klagandenas ombud på förhandlingsdagen.

69 Inledningsvis skall klagandenas begäran att utskriften från förhandlingen vid förstainstansrätten skall göras till processmaterial i målet vid domstolen avslås. De omständigheter under vilka de handlingar som nämns i föregående punkt inlämnades av kommissionen och undersöktes av klagandenas ombud har inte bestritts. I detta avseende är förhandlingsprotokollet under alla omständigheter tillräckligt när det gäller att få kännedom om dessa omständigheter, vilka anges i punkt 28 i förevarande dom. Det är dessutom klarlagt att klagandena inte under förhandlingen åberopade att det var omöjligt att vidta lämpliga åtgärder till följd av ingivandet av dessa handlingar. Följaktligen skulle det inte ha någon betydelse för bedömningen av den första grunden som åberopats av klagandena att utskriften från förhandlingen lades till akten.

70 Klagandena har inte angett någonting om hur ingivandet av handlingarna i fråga under förfarandet vid förstainstansrätten har påverkat utgången av tvisten och de har *a fortiori* inte åberopat något skäl som avser innehållet i dessa handlingar som, om det åberopats i första instans, hade kunnat påverka utgången av tvisten. Sökandena har således inte visat att det rättegångsfel som de åberopat har skadat deras intressen, och talan kan därför inte bifallas på denna grund.

2. Huruvida kommissionen åsidosatt klagandenas rätt till försvar under det administrativa förfarandet

Parternas argument

71 Falck och ACB har gjort gällande att ACB under det administrativa förfarandet två gånger begärde tillstånd från kommissionen att få delta i det nämnda förfarandet, utan att kommissionen biföll denna begäran. Enligt sökandena utgör

denna omständighet ett åsidosättande av rätten till försvar. I motsats till vad förstainstansrätten har uttalat i punkterna 42—47 i den överklagade domen, anser de att det, för att stödmottagaren skall garanteras en rätt till försvar, inte är tillräckligt att betraktas som "berörd" vid inledandet av det förfarande som avses i artikel 6.4 i femte regelverket, vilken inte ger mottagaren av ett statligt stöd som är föremål för ett sådant förfarande en rätt att bli hörd.

72 I detta avseende har den italienska regeringen gjort gällande att kravet att de berörda skall beredas tillfälle att yttra sig inte är uppfyllt redan genom att enskilda uppmanas att inkomma med yttranden i det beslut att inleda förfarandet som offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Det är nödvändigt att principen om ett kontradiktoriskt förfarande faktiskt iakttas och att kommissionen när stödmottagaren begär att bli hörd åtminstone besvarar denna begäran.

73 Dessutom har sökandena påpekat motstridiga uttalanden i skälen i den överklagade domen avseende iakttagandet av rätten till försvar. Enligt sökandena erinrade förstainstansrätten om kravet att de som var berörda skulle beredas tillfälle att yttra sig, men vidtog ingen sanktionsåtgärd mot kommissionen när den inte gjorde detta. Förstainstansrätten fann att stödmottagaren hade rätt att vara delaktig i förfarandet i den mån detta var lämpligt med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, men den prövade inte om så var fallet i förevarande mål. Enligt sökandena skulle förstainstansrätten, om den hade gjort detta, ha dragit slutsatsen att kommissionen, eftersom ACB inte hade varit delaktig i förfarandet, hade undersökt samma stöd i två olika beslut och att den inte hade kontrollerat på vilket sätt dessa stöd hade använts, vilket hade lett till ett felaktigt beslut. Förstainstansrätten borde ha dragit slutsatsen att kommissionen inte hade uppfyllt skyldigheten att noggrant och opartiskt undersöka alla relevanta omständigheter i målet. Sökandena anser att den överklagade domen även är motstridig av följande skäl:

— ACB anklagas i domen för att inte ha gjort gällande vissa omständigheter under det administrativa förfarandet, trots att ACB inte haft möjlighet att göra detta.

— ACB:s bevisning avseende användningen av stödet borde ha godtagits av förstainstansrätten, men i den överklagade domen fastställs det att det under alla omständigheter endast är kommissionen som kan medge undantag från det förbud mot stöd som föreskrivs i artikel 4 c i fördraget.

74 Kommissionen har för det första gjort gällande att åsidosättandet av rätten till försvar i första instans endast åberopades avseende ACB i första instans och att överklagandena vad beträffar denna fråga följaktligen inte kan tas upp till sakprövning avseende Falck.

75 Kommissionen har erinrat om att förfarandet för kontroll av statliga stöd under alla omständigheter utövas med avseende på den berörda medlemsstaten. Kommissionen är därför inte förpliktad att hålla en kontradiktorisk förhandling med de berörda företagen, oavsett om de är stödmottagare eller klagande. Kommissionens skyldigheter gentemot dessa företag begränsar sig till att bereda dem tillfälle att yttra sig om förfarandet inleds, vilket skall göras genom att beslutet om detta offentliggörs. Kommissionen har i denna fråga hänvisat till rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, s. 1, nedan kallad förfarandeförordningen för statligt stöd (EG)), i vilken principerna i rättspraxis i fråga om kontroll av statligt stöd återges.

76 Kommissionen har understrukit att förstainstansrätten i punkt 46 i den överklagade domen fastställde att ACB hade beretts tillfälle att yttra sig då förfarandet inleddes, men att den inte hade utnyttjat denna möjlighet. Ett sådant fastställande av de faktiska omständigheterna kan inte ifrågasättas inom ramen för ett överklagande. Under sådana omständigheter kan inte kommissionen anklagas för att den inte har beaktat eventuella faktiska eller rättsliga omständigheter som skulle ha kunnat åberopas under det administrativa förfarandet men som inte har åberopats, eftersom den inte har någon skyldighet

att *ex officio* föreställa sig vilka omständigheter som klaganden skulle ha kunnat åberopa. Kommissionen har i detta avseende hänvisat till punkt 60 i dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France (REG 1998, s. I-1719).

Domstolens bedömning

77 Klagandena har åberopat felaktig rättstillämpning, felaktig bedömning av faktiska omständigheter och motstridig motivering i den överklagade domen.

78 De har gjort gällande att den felaktiga rättstillämpningen består i bedömningen att det är tillräckligt med en anmodan till de berörda parterna att yttra sig över kommissionens beslut att inleda det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket för att garantera mottagaren av det stöd som är föremål för detta förfarande rätten till försvar, trots att denne uttryckligen har begärt att få höras av kommissionen, vilken dock inte har vidtagit någon särskild åtgärd till följd av denna begäran.

79 Under den undersökningsfas som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket och som regleras av bestämmelser som, vad beträffar de berördas deltagande i förfarandet, liknar dem i artikel 93.2 i EG-fördraget (nu artikel 88.2 EG) skall kommissionen bereda de berörda tillfälle att yttra sig.

80 Domstolen har inom ramen för tillämpningen av artikel 93.2 i fördraget funnit att offentliggörande av ett meddelande i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* är ett lämpligt sätt att upplysa alla berörda parter om att ett förfarande inletts (dom av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen, REG 1984, s. 3809, punkt 17; svensk specialutgåva, volym 7, s. 685). Syftet med meddelandet är uteslutande att från de berörda parterna få alla uppgifter som kan vägleda kommissionen i dess framtida handlande (dom av den 12 juli 1973 i mål 70/72, kommissionen mot Tyskland, REG 1973, s. 813, punkt 19; svensk specialutgåva, volym 2, s. 117). Ett sådant förfarande säkerställer även att de övriga medlemsstaterna och de berörda kretsarna inom näringslivet lämnas tillfälle att yttra sig (dom av den 20 mars 1984 i mål 84/82, Tyskland mot kommissionen, REG 1984, s. 1451, punkt 13; svensk specialutgåva, volym 7, s. 565). Samma principer kan tillämpas inom ramen för femte regelverket.

81 Förfarandet för kontroll av statligt stöd, särskilt det som föreskrivs i femte regelverket, är emellertid med beaktande av dess allmänna systematik ett förfarande som har inletts gentemot den medlemsstat som, enligt dess gemenskapsrättsliga förpliktelser, är ansvarig för beviljandet av stödet. Av detta skäl kan kommissionen för att iaktta en medlemsstats rätt till försvar, om den berörda medlemsstaten inte har lämnats tillfälle att yttra sig över vissa uppgifter, inte grunda sitt beslut gentemot medlemsstaten på dessa uppgifter (se dom av den 10 juli 1986 i mål 234/84, Belgien mot kommissionen, även kallat Meura, REG 1986, s. 2263, punkt 29; svensk specialutgåva, volym 8, s. 691).

82 I förfarandet för kontroll av statligt stöd har andra berörda än den berörda medlemsstaten endast den roll som det erinras om i punkt 80 i förevarande dom och kan i detta avseende inte själva göra anspråk på ett sådant kontradiktoriskt förfarande med kommissionen som det som har inletts till förmån för nämnda medlemsstat (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkt 59).

83 Inte i någon bestämmelse avseende förfarandet för kontroll av statligt stöd ges stödmottagaren en särskild roll bland dem som är berörda. Domstolen påpekar i detta avseende att förfarandet för kontroll av statligt stöd inte är ett förfarande

som har inletts mot stödmottagaren eller stödmottagarna och som innebär att denne eller dessa kan göra anspråk på sådana rättigheter som i sig är så vidsträckta som rätten till försvar.

84 Förstainstansrätten har således lagligen kunnat anse att kommissionen när den har gjort det offentliggörande som nämns i punkt 80 i förevarande dom, det vill säga när den har uppmanat bland andra stödmottagaren att yttra sig och då nämnda stödmottagare, som det har fastställts i punkt 46 i den överklagade domen, inte har använt sig av denna möjlighet, inte har åsidosatt någon av stödmottagarens rättigheter.

85 Domstolen påpekar att fastställandet av att ACB inte har använt sig av möjligheten att yttra sig utgör en fråga om bedömning av de faktiska omständigheterna som det inte ankommer på domstolen att ompröva inom ramen för ett överklagande, förutom då uppgifterna om de faktiska omständigheterna i målet vid förstainstansrätten är oriktiga (se bland annat dom av den 15 juni 2000 i mål C-13/99 P, TEAM mot kommissionen, REG 2000, s. I-4671, punkt 63). I förevarande mål framgår det inte vid en undersökning av handlingarna i målet att det finns sådana oriktiga uppgifter.

86 Talan skall således inte bifallas på den grunden att det skett en felaktig rättstillämpning eller en felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna.

87 Det har inte heller visats att det föreligger en sådan motstridig motivering som sökandena har åberopat.

88 Till skillnad från vad Falck och ACB har gjort gällande, stämmer det inte att förstainstansrätten erinrade om att det är nödvändigt att bereda sökandena tillfälle att yttra sig, och att den därefter underlät att vidta sanktionsåtgärder mot kommissionen för att den inte har gjort detta, eftersom den tvärtom, i punkt 46 i den överklagade domen, fastställde att kommissionen hade berett ACB tillfälle att yttra sig.

89 Det stämmer inte heller att förstainstansrätten angav att stödmottagaren skulle delta i förfarandet på ett sätt som var lämpligt med hänsyn till omständigheterna, och att den därefter underlät att kontrollera om så varit fallet, eftersom den, i punkt 46 i den överklagade domen, ansåg att detta krav var uppfyllt.

90 Av den omständigheten att förstainstansrätten ansåg att ACB hade beretts tillfälle att yttra sig följer även att det inte finns något motstridigt i denna domstols resonemang till följd av att den i punkt 117 i den överklagade domen angav att ACB inte hade lämnat några uppgifter som kunde bevisa att stödet i fråga kunde omfattas av undantagen i femte regelverket.

91 Det finns slutligen inte heller, i den överklagade domen, några motstridigheter mellan det förhållandet att det undersöktes huruvida de uppgifter som hade åberopats av sökandena vid förstainstansrätten för att visa att stödet i fråga var förenligt med den gemensamma marknaden gjorde det möjligt att dra slutsatsen att kommissionen gjort en felaktig bedömning i detta avseende (punkterna 120—132 i den överklagade domen) och det förhållandet att det påpekades att en uppdelning av olika utgifter i olika investeringsposter, som skett i enlighet med den nationella lagstiftningen, inte med giltig verkan kan göras gällande mot kommissionen, som skall utföra en prövning på gemenskapsnivå av huruvida det statliga stödet är förenligt med den gemensamma marknaden (punkt 135 i den överklagade domen).

92 Av detta följer att ingen av de invändningar som hänför sig till det påstådda åsidosättandet av rätten till försvar skall godtas.

3. Kvalificering och bedömning av stödåtgärderna i fråga

93 Falck och ACB har gjort gällande en felaktig rättstillämpning eller en otillräcklig motivering i olika avseenden i den överklagade domen.

a) Påverkan av stödåtgärderna i fråga på handeln mellan medlemsstaterna och på konkurrensen

Parternas argument

94 Sökandena har gjort gällande att den överklagade domen felaktigt bekräftar kommissionens uppfattning, enligt vilken det inte krävs att statligt stöd inom ramen för EKSG-fördraget, för att omfattas av det förbud som anges i artikel 4 c i nämnda fördrag, påverkar handeln inom gemenskapen och konkurrensen. I likhet med bestämmelserna i EG-fördraget om statligt stöd avser nämnda bestämmelse endast stöd med sådana verkningar. Förstainstansrätten har i detta

avseende underlåtit att följa de riktlinjer som domstolen har fastställt avseende nödvändigheten att tolka och tillämpa gemenskapsfördragen enligt deras gemensamma syfte, ändamål och andemening, vilka riktlinjer framgår av dom av den 22 februari 1990 i mål C-221/88, Busseni (REG 1990, s. I-495; svensk specialutgåva, volym 10, s. I-323).

95 Den italienska regeringen har tillagt att under alla omständigheter innebär inte det förhållandet att artikel 4 c i EKSG-fördraget avser stöd "oberoende av i vilken form det ges" att den avser stöd som inte faktiskt eller potentiellt påverkar handeln inom gemenskapen och konkurrensen. Den har understrukit att kommissionen själv i del IV första stycket i skälen i det ifrågasatta beslutet har angett att "gemenskapsordningen till stöd för stålindustrin... motiveras av de allvarliga snedvridningar av konkurrensen som skulle kunna orsakas av stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden" och att kommissionen följaktligen måste undersöka om stödet påverkar konkurrensen och handeln när den uttalar sig om huruvida stöd som ett stålföretag har beviljats är lagenligt och huruvida det är nödvändigt att återkräva stödet.

96 Sökandena har tillagt att den tvingande karaktären av förbudet mot statligt stöd som föreskrivs i artikel 4 c i fördraget, med stöd av vilken förstainstansrätten har fattat sitt beslut, har upphört genom att sex regelverk för stöd till stålindustrin har antagits sedan 1980, genom vilka det införts undantag från principen om förbud mot sådant stöd. Möjligheten för medlemsstaterna att under vissa omständigheter bevilja stöd leder till att stödåtgärderna hädanefter skall anses omfattas av artikel 67 i EKSG-fördraget, vilken endast skall tillämpas i den mån de åtgärder som den avser är ägnade att märkbart återverka på konkurrensförhållandena. Följaktligen borde förstainstansrätten, eftersom de åtgärder som kommissionen vidtar med stöd av artikel 67 i nämnda fördrag syftar till att återställa konkurrensen, ha kontrollerat om stödet i fråga hade haft någon återverkan på handeln inom gemenskapen och om återkravet av stödet skulle kunna påverka konkurrensen, med beaktande av den tid som förflutit efter det att det beviljades. Förstainstansrätten har för övrigt ansett att artikel 4 c i fördraget inte var av tvingande karaktär. Sökandena har i detta avseende hänvisat till förstainstansrättens dom av den 24 oktober 1997 i mål T-239/94, EISA mot kommissionen (REG 1997, s. II-1839), punkt 62.

97 Kommissionen har till stöd för den tolkning som förstainstansrätten gjort i den överklagade domen åberopat beslut av domstolens ordförande av den 3 maj 1996 i mål C-399/95 R, Tyskland mot kommissionen (REG 1996, s. I-2441), av vilket framgår hur strikta bestämmelserna om stöd inom ramen för EKSG-fördraget är, och förstainstansrättens dom i det ovannämnda målet EISA mot kommissionen.

98 Kommissionen har tillagt att det strider mot bestämmelserna i artikel 232 i EG-fördraget (nu artikel 305 EG) att jämställa reglerna i det system som har införts genom EKSG-fördraget med EG-fördragets system i fråga om statligt stöd. Enligt dessa bestämmelser är EG-fördraget endast tillämpligt på produkter som omfattas av EKSG-fördraget i den mån de frågor som uppkommit inte omfattas av bestämmelserna i EKSG-fördraget. Domen i det ovannämnda målet Busseni, i vilket denna princip givits en extrem tillämpning, är ensam i sitt slag och domstolen har upprepade gånger avfärdat de argument som syftar till att visa EG-fördragets företräde. Kommissionen har i detta avseende hänvisat till dom av den 28 juni 1984 i mål 36/83, Mabanaft (REG 1984, s. 2497), av den 13 april 1994 i mål C-128/92, Banks (REG 1994, s. I-1209), och av den 2 maj 1996 i mål C-18/94, Hopkins m.fl. (REG 1996, s. I-2281).

Domstolens bedömning

99 I artikel 232.1 i EG-fördraget föreskrivs följande:

"Bestämmelserna i detta fördrag skall inte medföra någon ändring i bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, särskilt inte vad avser medlemsstaternas rättigheter och förpliktelser, befogenheterna för den gemenskapens institutioner och bestämmelserna i sistnämnda fördrag om hur den gemensamma marknaden för kol och stål skall fungera."

100 Av detta följer, vad avser frågan hur den gemensamma marknaden för kol och stål skall fungera, att bestämmelserna i EKSG-fördraget och samtliga bestämmelser som har antagits för tillämpningen av detta fördrag fortsätter att gälla, oberoende av det faktum att EG-fördraget upprättats (se dom av den 24 oktober 1985 i mål 239/84, Gerlach, REG 1985, s. 3507, punkt 9). Till den del vissa frågor inte omfattas av bestämmelserna i EKSG-fördraget eller av de bestämmelser som har antagits med stöd av detta fördrag, är EG-fördraget och bestämmelser som har antagits med tillämpning av detta tillämpligt på varor som omfattas av EKSG-fördraget (dom av den 15 december 1987 i mål 328/85, Deutsche Babcock, REG 1985, s. 5119, punkt 10).

101 Beviljande av statligt stöd regleras emellertid i bestämmelserna i artikel 4 c i EKSG-fördraget. Till skillnad från artikel 92.1 i EG-fördraget (nu artikel 87.1 EG i ändrad lydelse), som endast avser stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, i den mån de påverkar handeln mellan medlemsstaterna, avser artikel 4 c i EKSG-fördraget helt enkelt de stöd som beviljas av medlemsstaterna oavsett i vilken form det sker.

102 Denna tydliga skillnad mellan lydelsen av bestämmelserna i artikel 4 c i EKSG-fördraget och i artikel 92.1 i EG-fördraget är tillräcklig när det gäller att fastställa att medlemsstaterna i fråga om statligt stöd varken har avsett att ange samma regler eller samma område inom vilket gemenskapsåtgärder skall vidtas, och att det inte, för att ett stöd skall omfattas av tillämpningsområdet för artikel 4 c i EKSG-fördraget, krävs att det skall påverka handeln mellan medlemsstaterna eller konkurrensen (se dom av den 21 juni 2001 i de förenade målen C-280/99 P—C-282/99 P, Moccia Irme m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. I-4717, punkterna 32 och 33).

103 Den omständigheten att kommissionen med stöd av artikel 95 i EKSG-fördraget, med samtycke från Europeiska unionens råd och efter att den rådgivande

kommittén hörts, har vidtagit åtgärder för att tillåta vissa stödåtgärder inom tillämpningsområdet för nämnda fördrag är inte av en sådan karaktär att definitionen av stöd enligt artikel 4 c i samma fördrag ändras.

104 Av detta följer att det är med rätta som förstainstansrätten i punkt 114 i den överklagade domen har funnit att kommissionen inte behövde kontrollera att de stödåtgärder som avses i det ifrågasatta beslutet påverkade handeln mellan medlemsstaterna och konkurrensen. Talan kan således inte bifallas på den grunden att det förekommit felaktig rättstillämpning i denna fråga.

b) Tillämpligt regelverk för stöd till stålindustrin

Parternas argument

105 Sökandena har gjort gällande att förstainstansrätten gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning då den uttalade att kommissionen när tillämpningsperioden för ett regelverk för stöd till stålindustrin upphört inte längre är behörig att ge tillstånd enligt detta regelverk till stöd som inte har anmälts och att den skall tillämpa det regelverk som är i kraft vid tidpunkten då den fattar sitt beslut.

106 Falck har erinrat om att ACB och Falck i första instans gjorde gällande att denna uppfattning leder till att regler som inte var i kraft vid tidpunkten för omständigheterna tillämpas på dessa omständigheter, i strid med principen om skydd för berättigade förväntningar och principen om *tempus regit actum*. ACB har framfört dessa argument till stöd för sitt överklagande och har tillagt att denna uppfattning även strider mot rättssäkerhetsprincipen. Falck och ACB har i

huvudsak gjort gällande att det genom de successiva regelverken har införts ett permanent regelverk med undantag från förbudet mot stöd och att det regelverk som var i kraft vid en viss tidpunkt ger kommissionen behörighet att tillåta stöd vid denna tidpunkt men att kommissionen vid utövandet av denna behörighet skall tillämpa de materiella bestämmelserna i det regelverk som var i kraft vid den tidpunkt då stödet beviljades. I annat fall skulle det vara fråga om retroaktiv tillämpning av de materiella bestämmelserna.

107 Falck och ACB anser i detta avseende att domen av den 3 oktober 1985 i mål 214/83, Tyskland mot kommissionen (REG 1985, s. 3053), på vilken förstainstansrätten har grundat sin dom, inte avser problemet med tillämpningen i tiden av successiva regelverk, särskilt inte vad beträffar de materiella reglerna. Falck har även gjort gällande att den uppfattning som förstainstansrätten förespråkat motsägs av beslut 91/176, inom ramen för vilket kommissionen tillämpat det regelverk som var i kraft vid den tidpunkt då stödet faktiskt utbetalades. Den har gjort gällande att även denna bedömning är felaktig, eftersom endast det regelverk som är i kraft vid tidpunkten då beslutet att bevilja stödet fattas skall tillämpas, men att den åtminstone har fördelen att en alltför stor osäkerhet avseende vilka regler som är tillämpliga undviks, medan förstainstansrättens lösning leder till att kommissionen tillåts att välja tillämpligt regelverk beroende på vid vilken tidpunkt den fattar sitt beslut.

108 ACB anser dessutom att de handlingar som utgör bilaga 3, 4, 5 och 6 till svaret på de frågor som förstainstansrätten har ställt till dem, i synnerhet anteckningen från kommissionens rättstjänst, leder till slutsatsen att kommissionen redan ansåg att det regelverk för stöd som var i kraft vid själva tidpunkten för beviljande av stöd skulle tillämpas (vilket hade tillåtits i flera beslut som fattats av kommissionen). ACB har anklagat förstainstansrätten för att inte alls ha beaktat dessa omständigheter när den kom fram till den uppfattning som i förevarande mål leder till att det var korrekt att tillämpa femte regelverket.

109 I denna fråga har ACB även gjort gällande bristande motivering i den överklagade domen. Enligt ACB ansåg förstainstansrätten endast att kommissionen tydligt hade angett tillämpliga bestämmelser.

110 Den italienska regeringen anser att förstainstansrätten, liksom kommissionen, har blandat samman frågan huruvida de stödåtgärder som inte har anmälts är lagenliga och frågan huruvida de är förenliga med den gemensamma marknaden. De bestämmelser som skall beaktas för att bedöma huruvida nämnda stöd är förenliga med den gemensamma marknaden är de som var i kraft vid tidpunkten då dessa beviljades, även om den omständigheten att de inte anmälts i tid medför att de skall betraktas som olagliga. Rättssäkerhetsprincipen medför att det är förbjudet att på ett stöd tillämpa ett regelverk som har trätt i kraft efter det att stödet beviljades.

111 Kommissionen anser däremot att förstainstansrättens resonemang i punkterna 59—65 i den överklagade domen är korrekt. Den har understrukit att det är betecknande att det i regelverken inte nämns någon möjlighet att tillåta stöd som inte har anmälts och har erinrat om att domstolen i domen i det ovannämnda målet Tyskland mot kommissionen uttalade att kommissionen inte är behörig att tillåta stöd till stålindustrin om planerna på att införa eller förändra ett stöd inte har anmälts till den före utgången av den frist som föreskrivs i vart och ett av dessa regelverk. Av detta följer att den enda rättsliga grunden för prövningen av dessa stöd är det regelverk som är i kraft vid den tidpunkt då kommissionen fattar sitt beslut. Den åtskillnad som sökandena har gjort mellan behörighetsbestämmelser och materiella bestämmelser saknar grund eftersom behörigheten endast kan utövas för att fastställa huruvida stöden är förenliga med den gemensamma marknaden på grundval av de materiella bestämmelserna.

112 Kommissionen har även gjort gällande att förstainstansrätten varken har åsidosatt rättssäkerhetsprincipen, principen om skydd för berättigade förväntningar eller principen om *tempus regit actum*. Enligt kommissionen har förstainstansrätten med rätta i punkterna 64 och 65 i den överklagade domen beträffande den första principen påpekat att varken medlemsstaten eller det företag som har beviljats stöd kan kräva att kommissionen prövar huruvida ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden på grundval av ett upphävt regelverk. Vad beträffar den andra ovannämnda principen erinrar kommissionen om att företag som har beviljats stöd i allmänhet endast kan ha en berättigad förväntning att stödet har utbetalats enligt gällande bestämmelser om det har beviljats i enlighet med det föreskrivna förfarandet. Denna princip, som har fastslagits med avseende på de bestämmelser som föreskrivs i EG-fördraget, skall

tillämpas ännu striktare vid tillämpningen av de bestämmelser som anges i EKSG-fördraget. Vad beträffar principen om *tempus regit actum*, bekräftar den på sin höjd att en rättsakt som har antagits av kommissionen endast kan grunda sig på de bestämmelser som var i kraft vid den tidpunkt då den antogs.

113 Kommissionen har slutligen gjort gällande att promemorian från rättstjänsten inte behandlar frågan vilka bestämmelser som är tillämpliga i tiden (*ratione temporis)* och att det i anteckningarna som påstått härröra från kommissionen nämns beslut som inte alls rör denna fråga eftersom de har antagits i fråga om stödprojekt som omfattas av EG-fördraget. Inte heller beslut 91/176 bekräftar sökandenas uppfattningar eftersom del V i skälen i beslutet uttryckligen utesluter tillämpning av det regelverk som var i kraft vid den tidpunkt då stödet beviljades. Det finns emellertid en felaktighet i detta beslut, eftersom det anges att det tillämpliga regelverket var det som var i kraft vid den tidpunkt då stödet faktiskt utbetalades och inte det som var i kraft när kommissionen fattade beslut rörande stödet. Det är emellertid fråga om en felaktighet som inte får några följder eftersom, vilket även anges i beslut 91/176, de två regelverken i fråga innehöll samma bestämmelser.

114 För att bemöta ACB:s kritik avseende motiveringen i den överklagade domen avseende frågan vilket regelverk som är tillämpligt, har kommissionen understrukit att förstainstansrätten i punkterna 170 och 171 i nämnda dom har angett av vilka skäl kommissionen tillämpat femte regelverket. Den grund som anförts saknar under alla omständigheter betydelse, eftersom det i det ifrågasatta beslutet även fastställts att stödet i fråga var oförenligt med andra regelverket.

Domstolens bedömning

115 Förstainstansrätten har med rätta i punkt 61 i den överklagade domen angett att i motsats till vad som är fallet i fråga om bestämmelserna om statligt stöd i

EG-fördraget, som ger kommissionen en bestående rätt att besluta om stödens förenlighet med den gemensamma marknaden, ges kommissionen i dessa regelverk för stöd denna behörighet endast för en begränsad tid.

116 Om de stöd för vilka medlemsstaterna vill få tillstånd enligt ett regelverk inte har anmälts inom den anmälningsperiod som föreskrivs i detta regelverk, får kommissionen inte längre pröva huruvida dessa stöd är förenliga med den gemensamma marknaden enligt nämnda regelverk (se dom av den 3 oktober 1985 i det ovannämnda målet Tyskland mot kommissionen, punkterna 40—47, och av den 13 juli 2000 i mål C-210/98 P, Salzgitter mot kommissionen, REG 2000, s. I-5843, punkterna 49—55). Den omständigheten att kommissionen i förekommande fall har kunnat inta motsatt ståndpunkt under vissa omständigheter medför inte att denna slutsats ifrågasätts.

117 Bedömningen av huruvida ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden kan endast göras utifrån det regelverk för stöd till stålindustrin som var i kraft vid den tidpunkt då stödet faktiskt utbetalades.

118 Domstolen påpekar i detta avseende att i motsats till vad förstainstansrätten har angett i punkt 65 i den överklagade domen och vad kommissionen har gjort gällande, leder en tillämpning av bestämmelserna i det regelverk som är i kraft vid den tidpunkt då kommissionen fattar ett beslut i vilket den prövar huruvida stöd som har utbetalats enligt ett föregående regelverk är förenligt med den gemensamma marknaden till en retroaktiv tillämpning av gemenskapsrättsliga bestämmelser.

119 I allmänhet utgör rättssäkerhetsprincipen hinder för att fastställa att en gemenskapsrättsakt skall tillämpas från en tidigare tidpunkt än den tidpunkt då den offentliggörs. Det kan dock i undantagsfall förhålla sig på annat sätt, när det eftersträvade målet kräver detta och de berörda parternas berättigade förväntningar vederbörligen respekteras (dom av den 25 januari 1979 i mål 98/78,

Racke, REG 1979, s. 69, punkt 20; svensk specialutgåva, volym 4, s. 275). I detta avseende skall de gemenskapsrättsliga materiella bestämmelserna, för att garantera att rättssäkerhetsprincipen och principen om skydd för berättigade förväntningar iakttas, tolkas så att situationer som har uppkommit innan de trädde i kraft endast i den mån det tydligt följer av deras ordalydelse, ändamål eller systematik att de skall ha en sådan verkan (se bland annat dom av den 29 januari 1985 i mål 234/83, Gesamthochschule Duisburg, REG 1985, s. 327, punkt 20, och av den 15 juli 1993 i mål C-34/92, GruSa Fleisch, REG 1993, s. I-4147, punkt 22).

120 Vad beträffar det femte regelverket anges inte i ordalydelsen i någon av bestämmelserna i detta att det skulle kunna tillämpas retroaktivt. Dessutom framgår det av systematiken och ändamålet med de successiva regelverken för stöd att det i vart och ett av dessa föreskrivs bestämmelser för anpassning av stålindustrin till syftena i artiklarna 2, 3 och 4 i EKSG-fördraget mot bakgrund av de behov som finns vid en viss tidpunkt. Att tillämpa bestämmelser som har antagits under en viss period på stöd som har utbetalats under en föregående period överensstämmer således inte med systematiken i och ändamålet med denna typ av bestämmelser.

121 Av detta följer att femte regelverket inte kunde tillämpas retroaktivt på det stöd som avses i det ifrågasatta beslutet och att kommissionen följaktligen, även med beaktande av att det såsom påpekats i punkt 116 ovan var omöjligt att tillämpa andra regelverket, under alla omständigheter saknade möjlighet att fastställa att stödet var förenligt med den gemensamma marknaden, vare sig med stöd av det ena eller det andra regelverket. Nämnda stöd var således förbjudet enligt artikel 4 c i EKSG-fördraget.

122 Av detta följer att den felaktiga rättstillämpning som förekommit i detta avseende i det ifrågasatta beslutet och i den överklagade domen inte kan få någon betydelse för frågan huruvida dessa är giltiga. Även om det inte hade förekommit någon sådan felaktig rättstillämpning skulle det ifrågasatta beslutet ha varit identiskt vad gäller frågan huruvida stödet var förenligt med den gemensamma marknaden och förstainstansrätten skulle under alla omständigheter ha varit tvungen att

fastställa nämnda beslut i denna fråga. Grunden att det skett en felaktig rättstillämpning avseende valet av tillämpligt regelverk är således verkningslös (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 april 1986 i mål 150/84, Bernardi mot parlamentet, REG 1986, s. 1375, punkt 28, och domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Sytraval och Brink's France, punkterna 47—49 och 78).

123 Det har inte heller visats att det förekommit en sådan bristande motivering som har gjorts gällande och som anges i punkt 109 i förevarande dom. I motsats till vad ACB har gjort gällande, har förstainstansrätten inte endast ansett att kommissionen tydligt har angett vilket som var det tillämpliga regelverket, utan den har i punkterna 59—68 utvecklat ett rättsligt resonemang som leder till slutsatsen att kommissionen inte var skyldig att hänvisa till de tidigare regelverken för stöd.

c) Kommissionens skyldigheter i fråga om de uppgifter som krävs för att kunna avgöra huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden

124 Inom ramen för en mer allmän grund som syftar till att visa att förstainstansrätten har åsidosatt en princip om förbud mot beslut som har karaktären av en påföljd, har Falck och ACB i huvudsak gjort gällande att det har gjorts en tredje felaktig rättstillämpning i den överklagade domen, eftersom det i denna anges att kommissionen endast kunnat grunda sig på de uppgifter som den förfogade över vid den tidpunkt då det ifrågasatta beslutet antogs för att avgöra huruvida stödet i fråga var förenligt med den gemensamma marknaden.

125 Det är inte nödvändigt att pröva huruvida denna invändning är välgrundad. Den är nämligen irrelevant, eftersom, vilket nämns i punkt 121 i förevarande dom, kommissionen inte kunde fastställa att stödet i fråga var förenligt med den gemensamma marknaden.

4. Kommissionens beslut att kräva återbetalning av en del av det stöd som utbetalats till ACB och villkoren för återbetalning

a) Principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om god tro och principen om lojalt samarbete

Parternas argument

126 Falck och ACB har gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om god tro och principen om lojalt samarbete, vilka hade utgjort hinder för en återbetalning av stödet i fråga, genom att inte anse att ACB hade några berättigade förväntningar trots de omständigheter i målet som åberopats i första instans.

127 De har i detta avseende åberopat olika faktiska omständigheter som enligt dem kunnat ge upphov till berättigade förväntningar på att stödet beviljats enligt gällande bestämmelser. Falck och ACB anser särskilt att den tid som har förflutit mellan de olika besluten rättfärdigar en sådan förväntning. I denna fråga har förstainstansrätten endast angett att återkrav är lagenligt även om det genomförts länge efter det att stödet beviljades.

Domstolens bedömning

128 Som domstolen erinrat om i punkt 85 i förevarande dom ankommer det inte på domstolen att inom ramen för ett överklagande ompröva en bedömning av omständigheter som har gjorts av förstainstansrätten, förutom då uppgifterna om omständigheterna i målet vid förstainstansrätten är oriktiga.

129 Samtliga invändningar som har åberopats av Falck och ACB för att visa att förstainstansrätten har åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar, principen om god tro och principen om lojalt samarbete, förutom den att förstainstansrätten inte kunde nöja sig med att ange att ett återkrav av ett statligt stöd är lagenligt även om det har begärts långt efter det att stödet i fråga beviljades, innebär emellertid ett ifrågasättande av förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna. Eftersom det av handlingarna i målet inte framgår att uppgifterna om de faktiska omständigheterna är oriktiga, kan nämnda invändningar inte tas upp till sakprövning.

b) Huruvida kommissionen har vidtagit åtgärder för sent

Parternas argument

130 Falck och ACB har gjort gällande att förstainstansrätten, genom att fastställa kommissionens beslut att begära återbetalning av visst stöd, åsidosatte preskriptionsbestämmelserna och att den således gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning. De har i detta avseende gjort gällande att den överklagade domen endast grundar sig på ett delvis underförstått *e contrario*-argument, nämligen att eftersom gemenskapslagstiftaren endast infört en preskriptionsfrist i fråga om återkrav av statligt stöd inom ramen för gemenskapsförordningen om statligt stöd, som trädde i kraft den 16 april 1999, saknas möjlighet till preskription avseende återkrav av statligt stöd, en situation som inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet (*ratione materiae)* för denna förordning.

131 Hänvisningen till gemenskapsförordningen saknar relevans eftersom denna förordning avser tillämpningsområdet för EG-fördraget. Under alla omständig-

heter är denna förordning endast en kodifiering av tidigare bestämmelser, och den preskriptionsregel som fastställs i förordningen har, såsom anges i fjortonde skälet i denna, sin grund i rättssäkerhetsprincipen, vilken är gemensam för tillämpningsområdena för EG- och EKSG-fördragen.

132 Sökandena har understrukit att det i bestämmelserna visserligen uppställs en preskriptionsfrist på vissa områden, men att domstolen har ansett att när det inte finns några bestämmelser i detta avseende utgör det grundläggande rättssäkerhetskravet hinder för kommissionen att på obestämd tid dröja med att utöva sin befogenhet att utdöma böter (dom av den 14 juli 1972 i mål 52/69, Geigy mot kommissionen, REG 1972, s. 787, punkterna 20 och 21). De har även hänvisat till förstainstansrättens dom av den 27 januari 2000 i de förenade målen T-194/97 och T-38/98, Branco mot kommissionen (REG 2000, s. II-69), punkterna 90 och 91, i vilken domstolen ansett att den omständigheten att det gått längre tid än vad som kan anses vara en rimlig frist mellan den tidpunkt då kommissionen fick kännedom om vissa omständigheter och den tidpunkt då beslutet antogs på grund av dessa omständigheter — i förevarande fall en tidrymd på mer än 16 månader — kan rättfärdiga att nämnda beslut ogiltigförklaras på grund av att rättssäkerhetsprincipen har åsidosatts.

133 Om det i förevarande mål analogt skall fastställas en preskriptionsfrist, är det enligt sökandena lämpligt att hänvisa till de frister på tre eller fem år som föreskrivs i artikel 1 i kommissionens beslut nr 715/78/EKSG av den 6 april 1978 om preskriptionstider i fråga om förfaranden och verkställande av påföljder enligt Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EGT L 94, s. 22; svensk specialutgåva, område 1, volym 1, s. 136), i stället för till den tioårsfrist som nämns i gemenskapsförordningen om statligt stöd.

134 Sökandena har gjort gällande att de redan har åberopat dessa argument under förhandlingen vid förstainstansrätten och att kommissionen hade kännedom om de åtgärder som vidtagits till förmån för ACB redan år 1983, det vill säga efter det att den senares omstruktureringsplan anmälts. De är förvånade över att det inte har hänvisats till dessa argument i den överklagade domen och anser att detta utgör en brist i beslutet eller bristande motivering. De anser att domstolen, om den anger att målet är färdigt för avgörande, skall avgöra tvisten slutligt och tillämpa en preskriptionsfrist på fem år.

135 Den italienska regeringen stöder sökandenas uppfattning.

136 Kommissionen har till att börja med gjort gällande att även om gemenskapsförordningen om statligt stöd inte är tillämplig på det stöd som omfattas av EKSG-fördraget, finns det inget skäl till att en hänvisning till denna förordning skulle vara rättsstridig.

137 Kommissionen har därefter medgett att det i gemenskapens rättsordning finns preskriptionsfrister med olika längd och för vilka olika bestämmelser gäller, men hävdat att det inte finns något exempel på preskriptionsfrister som har fastställts av gemenskapens domstol. Domen i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen ger inte alls stöd för sökandenas uppfattning, som tvärtom vederläggs i punkt 21 i domen i detta mål genom att det fastställs att en preskriptionsfrist skall fastställas i förväg för att uppfylla sin funktion, och att fastställandet av denna frist och villkoren för dess tillämpning omfattas av gemenskapslagstiftarens behörighet. Enligt kommissionen garanterar regler av detta slag rättssäkerhet om de har fastställts i förväg av gemenskapslagstiftaren, medan de, om de däremot fastställs i efterhand av gemenskapens domstol inte är förutsebara, vilket medför att de berörda inte kan beakta dem i sitt eget handlande. I det sistnämnda fallet åsidosätts således rättssäkerheten.

138 Kommissionen har slutligen gjort gällande att det inte skall göras en analogisk tillämpning av beslut nr 715/78. Den har gjort gällande att detta beslut avser kommissionens behörighet att ålägga böter och vite i fall då sådana böter eller viten föreskrivs i EKSG-fördraget. Eftersom återkravet av stödet inte har karaktär av en påföljd, är det inte möjligt att göra en analog tillämpning av nämnda beslut. Genom detta beslut föreskrivs dessutom tre olika preskriptionsfrister och införs två olika regelverk avseende avbrytande och upphörande av preskription i fråga om överklaganden. Kommissionen kan inte se enligt vilka kriterier det skulle vara möjligt att välja mellan dessa olika regelverk, av vilka inte något skulle passa för att återkräva stödet.

Domstolens bedömning

139 Som domstolen har uttalat i punkt 21 i domen i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen skall en preskriptionsfrist för att fylla sin funktion fastställas i förväg, och fastställandet av denna frist och villkoren för dess tillämpning omfattas av gemenskapslagstiftarens behörighet. Gemenskapslagstiftaren har emellertid inte fastställt någon preskriptionsfrist inom ramen för kontroll av stöd som har beviljats enligt EKSG-fördraget.

140 Som domstolen har uttalat i samma punkt i domen i det ovannämnda målet Geigy mot kommissionen utgör emellertid det grundläggande rättssäkerhetskravet, när det inte finns någon bestämmelse i detta avseende, ett hinder för att kommissionen på obestämd tid dröjer med utövandet av sin behörighet.

141 Förstainstansrätten gjorde sig således skyldig till felaktig rättstillämpning när den begränsade sin prövning av invändningen — att kommissionen vidtagit åtgärder för sent — till att fastställa att det inte fanns någon preskriptionsfrist på det berörda området och när den inte kontrollerade om kommissionen hade dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder. Den överklagade domen skall upphävas i detta avseende.

142 Enligt artikel 54 första stycket i EKSG-stadgan för domstolen kan domstolen när den upphäver förstainstansrättens avgörande antingen själv slutligt avgöra målet, om detta är färdigt för avgörande, eller återförvisa målet till förstainstansrätten för avgörande.

143 I förevarande fall är målet färdigt för avgörande i denna fråga och det är lämpligt att genast pröva den grund enligt vilken kommissionen har dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder för att kontrollera om de yrkanden som ACB har åberopat i första instans skall bifallas eller, om så inte är fallet, om de andra grunderna för överklagandet skall prövas.

144 En genomgång av handlingarna i målet ger vid handen att den i första instans framställda invändningen att kommissionen har dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder skall avfärdas. De äldsta stöden som har återkrävts fattade Bolzanoprovinsen beslut om i december 1987 men de utbetalades inte av denna provins förrän i mars 1988 och i januari 1989. Redan i juli 1988 begärde kommissionen emellertid upplysningar från de italienska myndigheterna om ett liknande stöd som hade utbetalats till samma företag i december 1987. Kommissionen inledde det förfarande som föreskrevs i artikel 6.4 i tredje regelverket avseende detta stöd i mars 1989, och i juli 1990 angav den tydligt i beslut 91/176 att nämnda stöd var rättsstridigt, eftersom det hade genomförts utan tillstånd från kommissionen och att det var oförenligt med den gemensamma marknaden, men att det inte behövde återbetalas på grund av att det förelåg mycket särskilda omständigheter. Vad beträffar det stöd som är i fråga i förevarande mål, började kommissionen att ställa frågor till de italienska myndigheterna i december 1994 efter att de fått kännedom om dessa stöd genom ett klagomål. Den inledde det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket i augusti 1995 och antog det ifrågasatta beslutet den 17 juli 1996. Av dessa omständigheter följer sammantaget att sökandena inte kan åberopa rättssäkerhetsprincipen till stöd för påståendet att kommissionen har dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder.

145 Eftersom talan inte kan vinna bifall på den grunden att kommissionen krävt återbetalning av stödet i fråga alldeles för sent, skall återstående grunder för överklagandet prövas.

c) Beräkningsgrunderna för de räntesatser som skall tillämpas

Parternas argument

146 Falck och ACB har gjort gällande att förstainstansrätten felaktigt har fastställt de beräkningsgrunder som skall tillämpas på de belopp som skall återbetalas, vilka

de anser är rättsstridiga. De anser att kommissionen godtyckligt har använt "den räntesats som kommissionen använde vid beräkning av nettobidragsekvivalenter för regionalt stöd under den ifrågavarande perioden" och hänvisade till kommissionens meddelande om regionalt stöd (EGT C 31, 1979, s. 9), som, enligt punkt 14 i bilagan till detta meddelande, för Italien utgörs av "den genomsnittliga referensräntesats som är tillämplig på räntesubventioner som utbetalas av centralregeringen till kreditinstitut".

147 Falck och ACB har gjort gällande att den räntesats som skall tillämpas under sådana omständigheter som föreligger i förevarande mål endast skall bidra till att undanröja samtliga finansiella fördelar som stödet medfört, vilket förstainstansrätten angav i punkt 149 i den överklagade domen. De har i huvudsak gjort gällande att den räntesats som framgår av det ifrågasatta beslutet inte utgör marknadsräntan som endast skulle bidra till att undanröja de finansiella fördelar som det stöd som ACB beviljats har medfört. De har hänvisat till olika meddelanden eller beslut av kommissionen och har understrukit att denna tillämpar olika räntesatser men att det genom kommissionens meddelande 95/C 156/05 till medlemsstaterna (EGT C 156, 1995, s. 5), om komplettering till dess meddelande till medlemsstaterna nr SG(91) D/4577 av den 4 mars 1991 om villkoren för anmälan av stödet och villkoren för förfarandet i fråga om stöd som har trätt i kraft i strid med förfaranderegelerna i artikel 93.3 i EG-fördraget, blev lagligt att använda räntesatsen på marknaden som referens, vilken i förevarande mål är den tyska marknaden, som ACB finansierades på.

148 Med beaktande av de olika räntesatser som kommissionen använt, kunde det inte förutses vilken räntesats som skulle användas. I detta avseende angavs det i punkt 155 i den överklagade domen, felaktigt och utan undantag, att den tillämpade räntesatsen hade beräknats på grundval av upplysningar som härrörde från Banca d'Italia, medan det egentligen förhöll sig så att de italienska myndigheterna inte alls hade fastställt den tillämpliga räntesatsen. Om de italienska myndigheterna däremot hade varit delaktiga i fastställandet av räntesatsen, skulle de ha kunnat ge den en viss förutsebarhet. Enligt sökandena följer det således av den rättspraxis som anges i punkterna 96—98 i den överklagade domen och närmare bestämt av förstainstansrättens dom av den

8 juni 1995 i mål T-459/93, Siemens mot kommissionen (REG 1995, s. II-1675), att kommissionen visserligen har behörighet att fastställa från vilken tidpunkt ränta skall utgå, men att det är de nationella myndigheterna som har behörighet att fastställa räntesatsen. Förstainstansrätten har därigenom, helt utan motivering, godkänt en metod att fastställa räntesatsen som innebär felaktig rättstillämpning eftersom den är godtycklig och icke förutsebar. Kommissionen själv har inte i det ifrågasatta beslutet motiverat valet av denna räntesats.

149 Den italienska regeringen anser att förstainstansrätten inte har gett någon som helst motivering som kan rättfärdiga att man följer kommissionens meddelande om regionalt stöd för att fastställa lämplig räntesats. Den har i detta avseende understrukit att det inte finns någon möjlighet att kontrollera de angivna reglernas relevans vad beträffar stöd som omfattas av EKSG-fördraget.

150 Dessutom har förstainstansrätten enligt sökandena och den italienska regeringen felaktigt ansett att eftersom ACB inte själv har gett kommissionen några upplysningar om att bolaget finansierades på den tyska marknaden, kan inte denna institution ställas till svars för att den inte beaktat detta.

151 Kommissionen har gjort gällande att grunden att den saknar behörighet att fastställa tillämplig räntesats gjordes gällande för första gången av den italienska regeringen vid förhandlingen i första instans, vilket är tillräckligt för att den inte skall kunna tas upp till sakprövning och förklarar varför förstainstansrätten inte har prövat den.

152 Under alla omständigheter måste räntesatsen, i syfte att återskapa den situation som skulle ha förelegat om det inte hade utgetts något stöd, stå i relation till hur betydande konkurrensfördelar som det berörda företaget har fått, vilket innebär att det ankommer på kommissionen och inte på de nationella myndigheterna att fastställa räntesatsen. Frågan är emellertid redan avgjord eftersom det i artikel 14.2 i gemenskapsförordningen om statligt stöd närmare anges att räntan skall beräknas på grundval av en lämplig räntesats som fastställs av kommissionen.

153 Kommissionen har tillagt att det inte finns några motstridigheter mellan kommissionens olika meddelanden avseende återbetalning av statligt stöd, även om det — för att bättre motsvara de ekonomiska fördelar som de berörda fått — efter meddelandet av den 22 februari 1995 i fråga om räntesatser som skall användas i fall av återbetalning av rättsstridigt stöd och stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden är den referensräntesats som används för att beräkna bidragsekvivalenter för regionalt stöd som läggs till grund för beräkningen av marknadsräntan och inte längre dröjsmålsräntan på statliga fordringar, vilken användes tidigare. Dessa uppgifter bekräftar resonemanget i punkterna 154—157 i den överklagade domen, enligt vilket räntesatsen skall säkerställa att den rättsstridiga fördel som företaget fått undanröjs. Detta resultat skall nås genom att referensräntesatsen tillämpas, vilken är en marknadsränta, varför kommissionen hade fog för att ålägga den italienska regeringen att använda denna räntesats.

154 Kommissionen anser för övrigt att det ifrågasatta beslutet är tillräckligt motiverat vad beträffar valet av den tillämpade räntesatsen, eftersom sammanhanget är välkänt för den italienska regeringen, till vilken beslutet är riktat, och i enlighet med praxis i fråga om sådana beslut.

155 Vad slutligen beträffar den omständigheten att räntesatsen på den tyska marknaden inte har tillämpats, godtar kommissionen förstainstansrättens resonemang i punkterna 158—160 i den överklagade domen att ACB, eftersom detta bolag inte har yttrat sig i detta avseende, inte kan klandra kommissionen för att inte ha undersökt ACB:s verksamhet på den tyska marknaden. Fastställandet i punkt 161 i nämnda mål är också korrekt eftersom ACB inte har bevisat att kommissionen har gjort sig skyldig till en uppenbart felaktig bedömning. Kommissionen har tillagt att det under alla omständigheter hade varit till nackdel för ACB att tillämpa den räntesats som gällde på den tyska marknaden med beaktande av hur växelkursen mellan den tyska och den italienska valutan utvecklats under perioden i fråga.

Domstolens bedömning

156 Domstolen avslår inledningsvis invändningen om rättegångshinder som gjorts av kommissionen, enligt vilken den italienska regeringen för första gången under förhandlingen vid förstainstansrätten åberopade att kommissionen inte hade behörighet att fastställa tillämplig räntesats för de belopp som skall återbetalas enligt artikel 2 i det ifrågasatta beslutet. ACB gjorde redan vid tidpunkten för sin ansökan i första instans gällande att nämnda räntesats saknade rättslig grund. Dessutom får intervenienten åberopa egna argument, eftersom det i artikel 34 i EKSG-stadgan för domstolen endast föreskrivs att ena partens yrkanden får biträdas eller tillbakavisas genom yrkanden i interventionsansökan (se dom av den 23 februari 1961 i mål 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen i Limburg mot Höga myndigheten, REG 1961, s. 1, 37 och 38; svensk specialutgåva, volym 1, s. 69). I förevarande mål syftade det av den italienska regeringen åberopade argumentet, att kommissionen saknade behörighet, till att förstärka den av ACB tidigare åberopade grunden att det saknades rättslig grund för den räntesats som tillämpats, och intervenienten var berättigad att utveckla en sådan grund i vilket skede som helst under förfarandet.

157 Enligt domstolens fasta rättspraxis skall artikel 93.2 i EG-fördraget tolkas så, att den ger kommissionen, då den fastställer att en stödåtgärd inte är förenlig med den gemensamma marknaden och beslutar att den berörda staten skall upphäva eller ändra stödet, behörighet att kräva återbetalning av stöd som har beviljats i strid med fördraget, vilket gör det möjligt att garantera den ändamålsenliga verkan av denna indragning eller denna ändring (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Tyskland, punkt 13). Återkrav av ett rättsstridigt lämnat statligt stöd syftar således till att återställa det tidigare läget, och kan i princip inte betraktas som en oproportionerlig åtgärd i förhållande till målen för bestämmelserna i nämnda fördrag avseende statligt stöd (dom av den 21 mars 1990 i mål C-142/87, Belgien mot kommissionen, även kallat Tubemeuse, REG 1990, s. I-959, punkt 66; svensk specialutgåva, volym 10, s. 369).

158 Domstolen erinrar i detta avseende om att kommissionen genom ett meddelande som offentliggjordes år 1983 (EGT C 318, s. 3) erinrade potentiella mottagare av statligt stöd om att stöd som beviljas rättsstridigt är provisoriskt i den meningen att de kan bli tvungna att återbetala det.

159 Återställande av det tidigare läget kan nödvändigtvis endast åstadkommas ifall det till det stöd som skall återbetalas läggs löpande ränta från och med den tidpunkt då stödet utbetalades, och om de tillämpade räntesatserna är representativa för de räntesatser som används på marknaden. I annat fall får stödmottagaren åtminstone en fördel som motsvarar ett likviditetsförskott eller ett subventionerat lån.

160 Mottagare av statligt stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden kan således inte göra gällande att de inte kan förvänta sig att kommissionen begär återbetalning av detta stöd jämte en ränta som så långt som möjligt är representativ för de räntor som begärs på kapitalmarknaderna.

161 Det förfarande som föreskrivs i den nationella rätten är tillämpligt på de belopp som utbetalats utan grund endast i den utsträckning som det saknas gemenskapsbestämmelser. Kommissionen har emellertid behörighet att besluta om återställande av det tidigare läget och har, med förbehåll för gemenskapsdomstolens kontroll av huruvida det eventuellt förekommit ett uppenbart bedömningsfel, behörighet att fastställa en räntesats som gör det möjligt att åstadkomma ett sådant återställande.

162 Sökandena och den italienska regeringen har således inget fog för att göra gällande att kommissionen inte är behörig att fastställa tillämplig räntesats för återbetalning av stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden.

163 Inte heller kan sökandenas argument att den räntesats som kommissionen har tillämpat i det ifrågasatta beslutet är oförutsebar, godtycklig och saknar samband med marknadsräntesatsen godtas.

164 Beräkningsgrunderna för den räntesats som är tillämplig på återbetalningarna av det stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden som krävs enligt det ifrågasatta beslutet har successivt angetts i kommissionens ovannämnda meddelanden till medlemsstaterna nr SG(91) D/4577 av den 4 mars 1991 och av den 22 februari 1995, till vilket det hänvisas i det ovannämnda meddelandet 95/C 156/05.

165 I det första meddelandet som nämns i föregående punkt påpekade kommissionen för medlemsstaterna att återbetalningen skall "göras enligt bestämmelserna i nationell rätt, inklusive de som avser dröjsmålsränta på statliga fordringar, eftersom räntorna normalt skall börja löpa från och med den tidpunkt då det rättsstridiga stödet i fråga beviljades". I det andra meddelandet påpekade kommissionen för medlemsstaterna att den hade "fastställt att dessa räntor i praktiken fastställs på grundval av den lagstadgade räntesatsen och att denna räntesats oftast avviker väsentligt från marknadsräntan". Kommissionen tillade att "användningen av marknadsräntan gör det möjligt att mer rättvisande beräkna den otillbörliga fördel som har erhållits av stödmottagaren för att återställa det tidigare läget" och upplyste medlemsstaterna om "att den i dessa beslut om återkrav av ett stöd som är rättsstridigt och oförenligt med den gemensamma marknaden skall tillämpa den räntesats som används för att beräkna nettobidragsekvivalenten för regionalt stöd som grund för marknadsräntesatsen". Domstolen påpekar i detta avseende att invändningen om bristande motivering avseende användningen av den sistnämnda räntesatsen följaktligen saknar grund.

166 Medlemsstaterna, till vilka kommissionens beslut i fråga om statligt stöd är riktade, hade således fått fullständiga upplysningar om utvecklingen av den räntesats som kommissionen använde och det var tillåtet för kommissionen att ändra beräkningsgrunderna för denna räntesats för att anpassa den till mark-

nadsutvecklingen eller bättre avspegla denna. Med beaktande av dessa överväganden och av dem som anges i punkt 160 i förevarande mål, saknar invändningen att den räntesats som är tillämplig i det ifrågasatta beslutet inte har kunnat förutses grund.

167 Varken den italienska regeringen eller sökandena har, vare sig i första instans eller vid domstolen, lagt fram något argument till stöd för påståendet att den räntesats som använts för att beräkna ränteekvivalenter inom ramen för de regionalstöd som beviljas i nämnda medlemsstat är godtycklig eller saknar samband med de marknadsräntor som används i Italien. Det enda argument som har åberopats i första instans avseende den tillämpade räntesatsens bristande relevans är förbunden med den omständigheten att kommissionen borde ha tillämpat räntan på den tyska marknaden på vilken ACB finansierades. Det framgår inte heller av handlingarna i målet att den italienska regeringen efter att den erhållit kommissionens meddelande av den 22 februari 1995 inför kommissionen bestred de beräkningsgrunder som tillämpades för återbetalningen av det stöd som beviljats de företag som är etablerade i Italien. Inom ramen för detta överklagande har sökandena och den italienska regeringen endast ifrågasatt den felaktiga rättstillämpning som förstainstansrätten gjort sig skyldig till genom att anse att kommissionen, eftersom ACB inte själv gett kommissionen upplysningar avseende det förhållandet att den finansierades på den tyska marknaden, inte kan klandras för att inte ha beaktat detta.

168 Som domstolen redan har uttalat skall lagenligheten av ett beslut avseende stöd bedömas mot bakgrund av de upplysningar som kommissionen förfogade över när den antog beslutet (se domen i det ovannämnda målet Meura, punkt 16, och dom av den 26 september 1996 i mål C-241/94, Frankrike mot kommissionen, REG 1996, s. I-4551, punkt 33).

169 Domstolen påpekar att i ett läge då kommissionen har inlett det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket har samtliga berörda parter, även om det endast är den berörda medlemsstaten som har tillhandahållit kommissionen

uppgifter som kan ligga till grund för bedömningen medan stödmottagaren inte har använt sig av denna möjlighet, haft möjlighet att tillhandahålla kommissionen alla relevanta upplysningar (se punkterna 77—84 i förevarande dom).

170 Om beslutet att inleda det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i femte regelverket innehåller en tillfredsställande analys som gjorts av kommissionen, vilken är preliminär och i vilken skälen till att den hyser tvivel om huruvida stödet i fråga är förenligt med den gemensamma marknaden, ankommer det på den berörda medlemsstaten och, i förekommande fall, på stödmottagaren att inkomma med uppgifter som visar att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden och att eventuellt lyfta fram särskilda omständigheter avseende återbetalning av redan utbetalt stöd för det fall kommissionen skulle kräva detta. Domstolen påpekar i detta avseende att varken ACB eller Falck och Republiken Italien, som intervenerat till stöd för ACB, har gjort gällande att beslutet att inleda förfarandet inte var tillräckligt motiverat för att de ändamålsenligt skulle kunna utnyttja sin rätt att bli hörd.

171 Förstainstansrätten har således inte gjort sig skyldig till någon felaktig rättstillämpning i detta avseende. Under dessa omständigheter har inte sökanden och den italienska regeringen visat att förstainstansrätten har tillåtit en godtycklig räntesats som inte har något samband med den räntesats som gäller på marknaden.

172 Följaktligen kan inte invändningen att det har använts felaktiga beräkningsgrunder godtas.

d) Tillämpningen av en påföljd och åsidosättande av proportionalitetsprincipen

173 Falck och ACB har gjort gällande att förstainstansrätten har åsidosatt den princip enligt vilken det är förbjudet att fatta beslut av straffrättslig karaktär och

proportionalitetsprincipen. De har gjort flera invändningar i detta avseende. För det första uttalade sig inte förstainstansrätten i den överklagade domen om ACB:s argument enligt vilket kravet på återbetalning av stödet, med beaktande av hur rättsläget och det faktiska läget har utvecklats efter det att stödet beviljats, har omvandlats till en påföljd. I förevarande fall utövades påföljden mot Falck. För det andra krävde inte förstainstansrätten att kommissionen faktiskt kontrollerade om stödet i fråga var förenligt eller inte med den gemensamma marknaden och kontrollerade inte själv detta, vilket innebar att den tillät kommissionen att fatta ett beslut som endast syftade till att ålägga en påföljd för att anmälan inte gjorts. För det tredje förstärkte förstainstansrätten det ifrågasatta beslutets karaktär av påföljd eftersom den varken angav att samma stöd hade getts två gånger genom två motstridiga beslut eller att beloppen som skulle återbetalas var för höga. För det fjärde har Falck gjort gällande att förstainstansrätten genom att godkänna villkoren för fastställande av tillämplig räntesats på återbetalningen av nämnda belopp godkände en för hög räntesats som ingick i ett påföljdssystem. Domstolen skall i tur och ordning pröva huruvida dessa argument är relevanta.

i) Huruvida ändrade omständigheter har medfört att återbetalningskravet har omvandlats till en påföljd

Parternas argument

174 Vad beträffar den första invändningen har ACB och Falck gjort gällande att det med beaktande av Falcks skyldigheter genetemot ACB och Valbruna Srl är Falck som slutligen kommer att bli tvungen att göra dessa återbetalningar. Detta främjar inte återställandet av konkurrensen eftersom Falck för närvarande inte har någon verksamhet inom stålindustrin. Det ifrågasatta beslutet utgör således en påföljd gentemot Falck. Enligt Falck och ACB åberopades dessa argument i första instans och utvecklades under förhandlingen. Förstainstansrätten underlät helt enkelt att pröva dessa argument och fastställde således rättsstridigt en påföljd.

175 I denna fråga har kommissionen påpekat att förstainstansrätten prövade de argument som avsåg förekomsten av en påföljd, vilka åberopades i punkt VI e i ACB:s ansökan i första instans och vilka nämns i punkt 78 i den överklagade domen. Eftersom argumentet enligt vilket det ifrågasatta beslutet utgör en påföljd eftersom Falck inte längre utövar verksamhet inom stålindustrin inte framfördes vid förstainstansrätten, har ACB enligt kommissionen i sin ansökan endast gjort gällande att "de faktiska och till och med de rättsliga omständigheterna (tillämplig lagstiftning, rättssubjekt) har förändrats". Kommissionen har tillagt att även om argumenten i fråga skulle ha framförts under förhandlingen, skulle de ha avvisats, eftersom de åberopats för sent och de skulle således, enligt artikel 113.2 i domstolens rättegångsregler, inte ha kunnat upptas till sakprövning.

176 Kommissionen anser att den inte under några omständigheter är tvungen att beakta eventuella avtal som ingåtts mellan privatpersoner vid en försäljning. Om så skulle vara fallet, skulle det vara tillräckligt att sälja ett företag som fått rättsstridigt stöd och ingå sådana avtal som de som har ingåtts i förevarande fall för att hindra varje försök att återkräva stöd. Dessutom har kommissionen understrukit att den inte när den fattade det ifrågasatta beslutet blivit upplyst om att det fanns ett avtal som Falck ingått med ACB och Valbruna Srl.

Domstolens bedömning

177 Inledningsvis fastställer domstolen att denna invändning kan upptas till prövning. I artikel 113.2 i domstolens rättegångsregler föreskrivs visserligen att föremålet för talan vid förstainstansrätten inte får ändras i överklagandet och att domstolen således endast är behörig att undersöka den rättsliga bedömning som har gjorts av de grunder som åberopats i första instans (dom av den 1 juni 1994 i mål C-136/92 P, kommissionen mot Brazzelli m.fl., REG 1994, s. I-1981, punkt 59).

178 I förevarande mål har ACB i sin ansökan vid förstainstansrätten emellertid gjort gällande att återkravet, med beaktande av att marknadsvillkoren och de faktiska och rättsliga omständigheterna har ändrats efter det att stödet beviljats, inte längre syftar till att återställa jämvikten på marknaden och till att undanröja verkningarna av snedvridningen av konkurrensen, utan har karaktären av en påföljd. Argumentet att denna återbetalning inte kommer att påverka konkurrensen, eftersom Falck, som blir tvungen att betala, inte är ett företag som är verksamt inom stålindustrin, syftar till att illustrera den grund som har åberopats i nämnda ansökan. Följaktligen kan detta argument i förevarande fall framföras i ett senare skede i förfarandet än då ansökan ingavs vid förstainstansrätten utan att bestämmelserna i artikel 48.2 första stycket i förstainstansrättens rättegångsregler åsidosätts, och det kan inte vid tidpunkten för överklagandet *a priori* fastställas att det inte kan tas upp till sakprövning, eftersom det ingår i en grund som har åberopats i första instans. Dessutom skulle en underlåtenhet att pröva ett sådant argument som det som har anförts av Falck i förevarande fall kunna få domstolen att bifalla ett överklagande (dom av den 17 december 1992 i mål C-68/91 P, Moritz mot kommissionen, REG 1992, s. I-6849, punkterna 21—25 och 37—39).

179 I förevarande mål skall frågan om detta argument har eller inte har framförts på ett tydligt sätt under förhandlingen och om förstainstansrätten felaktigt har underlåtit att särskilt ta ställning till det inte undersökas, eftersom ett sådant argument under alla omständigheter inte kan få förstainstansrätten att bifalla talan på den grunden att det föreligger en påföljd.

180 När ett företag som beviljats stöd säljs till ett marknadsmässigt pris ingår värdet av det tidigare stödet i princip i priset och säljaren av företaget behåller därmed värdet av stödet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2001 i mål C-390/98, Banks, REG 2001, s. I-6117, punkterna 77 och 78).

181 Under dessa omständigheter är det inte orimligt att det i förekommande fall slutgiltigt åligger säljaren att återbetala ett stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden och som har utbetalats till ett företag som därefter har sålts. En sådan situation innebär inte att säljaren åläggs en påföljd.

182 I förevarande mål har Falck och ACB inte åberopat någon omständighet som visar att den senare inte har sålts till ett pris som motsvarar värdet av dess tillgångar, och under alla omständigheter har Falck godtagit att stå för följderna av eventuella rättsliga problem som uppkommit före försäljningen och som varken hade påpekats eller beaktats vid försäljningen. Invändningen att förstainstansrätten inte prövade huruvida det förelåg en påföljd även om Falck skulle kunna bli tvungen att återbetala stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden är således verkningslös.

ii) Huruvida avsaknad av en faktisk prövning av huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden har medfört att kravet på återbetalning har omvandlats till en påföljd

Parternas argument

183 Sökandenas andra invändning, avseende förekomsten av en påföljd med beaktande av den påstådda avsaknaden av en faktisk prövning av huruvida stödet i fråga är förenligt med den gemensamma marknaden, motsvarar de argument som anges i punkt 124 i förevarande dom avseende grunden felaktig rättstillämpning, genom att förstainstansrätten ansett att kommissionen vid bedömningen av huruvida stödet var förenligt med den gemensamma marknaden med rätta kunde grunda sitt beslut på endast sådana uppgifter som den förfogade över.

Domstolens bedömning

184 Domstolen avfärdar denna invändning som verkningslös. Det är nämligen inte nödvändigt att pröva den i sak, eftersom kommissionen var tvungen att fastställa att stödet i fråga inte var förenligt med den gemensamma marknaden, såsom anges i punkt 121 i förevarande mål.

iii) Huruvida felaktigheter och oklarheter avseende de olika stöden och de belopp som skall återbetalas har medfört att kravet på återbetalning har omvandlats till en påföljd

185 Domstolen påpekar inledningsvis att den tredje invändningen som sökandena har åberopat för att visa att förstainstansrätten felaktigt har dragit slutsatsen att det inte förelåg någon påföljd, nämligen att samma stöd "prövats två gånger", innebär ett ifrågasättande av förstainstansrättens bedömning av de faktiska omständigheterna. Som domstolen erinrat om i punkt 85 i förevarande dom, ankommer det inte på domstolen att inom ramen för ett överklagande ompröva den bedömning av de faktiska omständigheterna som förstainstansrätten har gjort, förutom då omständigheterna i målet vid förstainstansrätten är oriktiga. Förevarande invändning som har prövats kan således inte upptas till sakprövning inom ramen för ett överklagande.

iv) Huruvida tillämpningen av en för hög räntesats för återbetalning av stöd har medfört att kravet på återbetalning av stöd har omvandlats till en påföljd

Parternas argument

186 Vad beträffar invändningen att det förelåg en påföljd med hänsyn till tillämpningen av en för hög räntesats på de belopp som skall återbetalas, motsvarar Falcks detaljerade argument i detta avseende de argument som har sammanfattats i punkterna 146—150 i förevarande dom inom ramen för framställningen av grunden att beräkningsgrunderna är rättsstridiga och att det föreligger en bristande motivering i detta avseende.

Domstolens bedömning

187 Falcks argument att den räntesats som tillämpas i artikel 2 i det ifrågasatta beslutet är rättsstridig har redan avfärdats i punkterna 156—171 i förevarande dom, av vilka det framgår att tillämpningen av en sådan räntesats inte kan anses utgöra en påföljd.

188 Av detta följer att talan inte kan bifallas på den grunden att principen om förbud mot påföljder och proportionalitetsprincipen har åsidosatts.

189 Av det ovan anförda följer att överklagandena endast skall bifallas i den del förstainstansrätten till följd av felaktig rättstillämpning har underkänt grunden att rättssäkerhetsprincipen har åsidosatts genom att kommissionen har dröjt för länge med att begära återbetalning. I övrigt skall överklagandena ogillas.

190 Domstolen har emellertid prövat tvisten i detta avseende med tillämpning av artikel 54 första stycket i EKSG-stadgan för domstolen och därvid funnit att kommissionen med beaktande av omständigheterna i målet inte har dröjt orimligt länge med att vidta åtgärder och att rättssäkerhetsprincipen därför inte har åsidosatts. Av detta följer att ACB:s talan skall ogillas.

IV — Rättegångskostnader

191 I artikel 122 första stycket i domstolens rättegångsregler föreskrivs att, när överklagandet avvisas eller slutlig dom avkunnas, domstolen skall besluta om

rättegångskostnaderna. Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, vilken enligt artikel 118 skall tillämpas i mål om överklagande, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. I artikel 69.3 första stycket föreskrivs emellertid att om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, eller om särskilda omständigheter motiverar det, kan domstolen besluta att kostnaderna skall delas eller att vardera parten skall bära sin kostnad. I artikel 69.4 första stycket föreskrivs att medlemsstater som har intervenerat skall bära sina rättegångskostnader.

192 I förevarande mål har kommissionen yrkat att sökandena skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökandena i väsentliga delar har tappat målet skall de ersätta rättegångskostnaderna. Republiken Italien skall bära sin rättegångskostnad.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

1) **Europeiska gemenskapernas förstainstansrätts dom av den 16 december 1999 i mål T-158/96, Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, upphävs i den del förstainstansrätten har underkänt grunden att rättssäkerhetsprincipen har åsidosatts genom att kommissionen har dröjt för länge med att begära återbetalning.**

2) I övrigt ogillas överklagandet.

3) Den talan om ogiltigförklaring som Acciaierie di Bolzano SpA har väckt vid förstainstansrätten ogillas.

4) Falck SpA och Acciaierie di Bolzano SpA skall ersätta rättegångskostnaderna i de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P.

5) Republiken Italien skall bära sin rättegångskostnad i de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P.

Rodríguez Iglesias	Jann	Macken
Colneric	von Bahr	Edward
La Pergola	Puissochet	Wathelet
Skouris	Cunha Rodrigues	

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 24 september 2002.

R. Grass — Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias — Ordförande